

ENDOMETRİOZİS BÜLTEN

TEMMUZ 2020 / SAYI XIV

ÖN CEPHEDE ÇALIŞAN TÜM SAĞLIK ÇALIŞANLARIMIZA MİNNETARIZ.

Her On Kadından Biri Endometriozis

www.endometriozis.org

Önsöz

Merhaba,

14. sayımızda yeniden sizlerle birlikteyiz.

Son 3 ayda COVID-19 Pandemisi nedeni ile tüm etkinliklerin iptal olması nedeni ile dünya genelinde etkinlikler online olarak devam etmiştir. Ulusal ve uluslararası pek çok webinar düzenlendi.

Derneğimiz Yönetim Kurulu, Danışma Kurulunda değerli hocalarımız ve genç gruptan meslektaşlarımız ile derneğimiz **instagram hesabından haÖalık canlı yayınlar** yaparak takipçilerimizin sorularını cevaplarken

aynı zamanda endometriozis hakkında bilgilendirici canlı yayınlar yapmaya başladık. Takipçilerimizden aldığımız olumlu geri dönüşler ile her haÖa farklı bir hocamız ve genç meslektaşımız ile canlı yayın serimize devam edeceğiz.

Derneğimiz 7 Haziran Pazar günü uluslararası katılımlı ilk Webinar programımızı “**Endometriozis 2020 Güncel Durum-1**” canlı olarak gerçekleştirmiş olmanın heyecanını yaşıyoruz. **Dr. Engin Oral**’ın moderatörlüğünde dünya da Endometriozis alanında tecrübelerinden faydalanılan **Dr Catherina Exacoustos, Dr. Ceana Nezhat** ve **Dr. Michael Hibner**’in yanı sıra derneğimiz başkanı **Dr. Taner Usta** ve **Dr. Ahmet Kale** endometriozis alanında deneyimlerini paylaştığı webinarımız katılımcılardan büyük ilgi gördü.

Kurucu başkanımız **Dr. Engin Oral**’ın başkanı olduğu **Avrupa Endometriozis Derneği**’nin Mart ayında başladığı webinar serisine **Dr. Harald Krentel, Dr. Engin Oral** ve **Dr. Sebastian Scheafer**’in birbirinden değerli sunumları ile devam et. Yıl sonuna kadar webinar serisi aylık sunumlarla devam edecek. Aylık webinar programına bültenimizden ulaşabilirsiniz.

Hastalarımızla ve bizleri takip eden değerli takipçilerimizle online ortak bir platformda biraraya gelmek için yeni projeler üzerinde ekip olarak çalışmaya devam ediyoruz.

Yönetim Kurulumuzun değerli üyesi **Dr. Banu Kumbak Aygün** kendi isteği ile derneğimizden ayrılmış bulunmaktadır. Kendisine derneğimize ilk kuruluş aşamasından itibaren verdiği tüm destek ve emek için teşekkür ederiz.

Genç grup üyelerimizden **Doç. Dr. Hale Göksever Çelik** yeni yönetim kurulu üyemiz olarak seçildi, kendisine hoşgeldin diyor, başarılar diliyoruz.

Bir sonraki sayımızda tüm dünyada ve ülkemizde güzel haberleri paylaşmayı temenni ediyoruz.

Saygılarımızla,

Endometriozis&Adenomyozis Derneği Yönetim Kurulu

Endometriozis & Adenomyozis Derneği Yönetim Kurulu 2020

Endometriozis ve Adenomyozis Derneği Kurucu Başkanı

Prof. Dr. Engin ORAL

2019-2022 Endometriozis ve Adenomyozis Derneği Yönetim Kurulu

(Başkan)

**Doç. Dr.
Taner Usta**

(Başkan Yardımcısı)

**Prof. Dr.
Ümit
İnceboz**

(Genel Sekreter)

**Prof. Dr. Ahmet
Kale**

(Sayman)

**Prof. Dr. Ercan
Baštu**

(Kurucu Başkan ve
Yönetim Kurulu
Üyesi)

**Prof. Dr. Engin
Oral**

(Yönetim Kurulu
Üyesi)

**Op. Dr. Pınar
Yalçın Bahat**

(Yönetim Kurulu
Üyesi)

**Doç. Dr. Hale
Göksever Çelik**

Endometriozis e-Bülten, Endometriozis&Adenomyozis Derneği tarafından hazırlanmaktadır. Bülten'de yer almasını istediğiniz konular veya sorularınız olursa dr_pinaryalcin@hotmail.com ve baharyl86@gmail.com adresinden bize ulaşabilirsiniz.

YENİ DERNEK ADRESİMİZ

Esentepe Mah. Yıldız Posta Cad. Emekli Subayevleri 28. Blok no. 7/7 Şişli İstanbul

info@endometriozisderneği.org

İÇİNDEKİLER

A- SEÇİLMİŞ MAKALELER

1. **Hafif - orta şiddette endometriozis tedavisinde elektroditermiye karşı helyum termal koagülatör ile laparoskopik ablasyon veya eksizyon: randomize kontrollü çalışma - Laparoscopic ablation or excision with helium thermal coagulator versus electrodiathermy for the treatment of mild-to-moderate endometriosis: randomized controlled trial.**

Misra, G., Sim, J., El-Gizawy, Z., Waśs, K., Jerreat, S., Coia, T., ... & O'Brien, S. BJOG: An International Journal of Obstetrics & Gynaecology.(2020).

2. **Endometriozis ilişkili Yumurtalık Tümörlerini Yumurtalık Endometriomasından Ayırmak İçin**

Tümör Belirteçlerinin Kullanımı - Use of tumor markers to distinguish endometriosis-related ovarian neoplasms from ovarian endometrioma

Kojima, Y., Fukami, T., Matsushima, T., & Takeshita, T. International Journal of Gynecologic Cancer, ijgc-(2020.)

3. **Geçirilmiş Endometriozis Cerrahisi Hikayesi Olan Kadınlarda Gebelik Sonuçları - Pregnancy outcomes in women with history of surgery for endometriosis.**

Farella, M., Chanavaz-Lacheray, I., Verspick, E., Merlot, B., Klapczynski, C., Henneßer, C. Roman, H. Fertility and Sterility. (2020).

4. **Endometriozis Patofizyolojisinde Kemik İliği - Bone marrow in the pathophysiology of endometriosis.**

Taylor, H. S Fertility and Sterility. (2020).on press

5. **Östrojen Reseptörleri ve Endometriozis - Estrogen Receptors and Endometriosis.**

Chantalat, E., Valera, M. C., Vaysse, C., Noirrit, E., Rusidze, M., Weyl, Arnal, J. F International Journal of Molecular Sciences, 21(8), 2815.(2020).

6. **Ovaryan Endometriomalarının İlerleyici Doğasının Kanıtı - Evidence in Support for the Progressive Nature of Ovarian Endometriomas.**

Ding, D., Wang, X., Chen, Y., Benagiano, G., Liu, X., & Guo, S. W The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism. (2020).on press

B- DERNEĞİMİZDEN HABERLER

C- ENDOMETRİOZİS DÜNYASINDAN HABERLER

D- ENDO UZMAN RÖPORTAJI

E- SON ÜÇ AYDA ÜLKEMİZDEN ÇIKAN ENDOMETRİOZİS MAKALELERİ

F- SOSYAL MEDYA

HAZIRLAYANLAR

EDİTÖRLER

Uzm. Dr. Pınar Yalçın Bahat
Uzm. Dr. Bahar Yüksel Özgör
Prof. Dr. Ercan Baştu

HAZIRLAMA KURULU

Doç. Dr. Yusuf Aytaç Tohma
Uzm. Dr. Eda Üreyen Özdemir
Uzm. Dr. Işıl Ayhan
Uzm. Dr. Aslıhan Dericioğlu
Uzm. Dr. Ayşegül Mut
Uzm. Dr. Elif Göknur Topçu
As. Dr. Merve Didem Tanrıverdi
Stj. Dr. Ali İhsan Nergiz

A

SEÇİLMİŞ MAKALELER

1

Hafif - orta şiddette endometriozis tedavisinde elektroditermiye karşı helyum termal koagülatör ile laparoskopik ablasyon veya eksizyon: randomize kontrollü çalışma

Misra, G., Sim, J., El-Gizawy, Z., Waśs, K., Jerreat, S., Coia, T., ... & O'Brien, S. BJOG: An International Journal of Obstetrics & Gynaecology.(2020).

Giriş

Endometriozis, uterin kavitenin dışında endometriyumun veya endometriyum benzeri dokunun varlığı olarak tanımlanır. Bu kronik ve benign jinekolojik durum, üreme çağındaki kadınlarda yaklaşık % 5-10'unda görülür ve infertil vakalarda bu oran % 30-50'ye yükselir. Tanı için alın standart olan laparoskopide görüntülenen hastalığın derecesi ile ilişkili olmayan semptomları,

endometriozisin kronik ve tekrarlayan doğası nedeniyle tedavi etmek zordur. Semptomların başlamasından tanıya kadar sıklıkla önemli bir gecikme olur ve bu da daha fazla morbiditeye yol açar. Sorun, bireyler arası varyasyon gösteren ağır şiddetli semptomları

algısına dayanarak klinik özelliklerin değerlendirilmesinde objektifitenin azalmasıyla alakalıdır. Endometriozis tedavisinin amaçları ağrıyı hafifletmek ve doğurganlığı artırmaktır. Hormonal terapiler olsun veya olmasın analjezi, bir tanı konulmadan önce ampirik olarak uygulanabilir.

Tıbbi tedaviye rağmen semptomlar devam ederse, "gör ve tedavi et" yaklaşımı bırakılıp, endometriozis tanısı laparoskopinin başında eksizyon ve / veya ablasyon ile tedavi edilir.

Tipik olarak, endometriozis elektroditermi ile tedavisi; elektroditerminin nerede güvenle kullanılacağı konusunda örneğin bağırsağa veya mesaneye yakın olduğunda, sınırlamalar vardır. Alternatif bir prosedür olan helyum termal koagülatör, etkilenen dokuya inert bir gaz plazması sağlamak için helyum gazı ve çok düşük elektrik gücünün (2-8 W) bir kombinasyonunu kullanır. Prob, etkilenen bölgeye laparoskopik olarak yönlendirilir ve aküve edildiğinde doku ile fiziksel teması yoktur. Güç seviyelerinin dikkatli kontrolü, son derece hassas koterizasyon derecelerinin uygulanmasına izin verir. Elektronlar ve doku arasındaki etkileşim helyumda meydana geldiğinden duman oluşmaz. Düşük termal yayılım potansiyeli; endometriozis mesane, bağırsak ve diyaframın üstündeki doku gibi, artan elektroditermi penetrasyonu ile yaralanabilen ve genellikle elektroditermi yapılmayan bölgeler üzerinde güvenli bir şekilde ablasyona izin verir. NICE tekniğinin vaka serilerinden güvenliğine ilişkin kanıtlar sunmakta ancak etkinlikle ilgili kanıt eksikliğini kabul etmektedir. Bu çalışmanın amacı, hafif-orta endometriozis bir helyum termal koagülatör ile laparoskopik tedavisinin, elektroditermi tedavisine kıyasla semptomların daha fazla rahatlaması ve azalmış morbidite ile ilişkili olup olmadığını belirlemektir.

Metod

Helyum termal koagülatör veya kanca elektroditermi ile laparoskopik eksizyon ve / veya ablasyonu yapılan hafif-orta dereceli endometriozisli hastalarda, eşit sayıda olarak, randomize paralel grup kontrollü bir çalışma gerçekleştirildi. Çalışma çözüldü, böylece kazımcılar, değerlendiriciler ve araştırmacılar istatistiksel olarak müdahalenin farkında değildi. Gerekliyse ise, cerrah müdahaleye kör değildi. Her iki hasta grubuna da laparoskopik tedavi uygulandığından, hastalar, hemşireler veya

diğer klinisyenler için hangi müdahalenin gerçekleştirildiğini gösteren hiçbir gösterge yoktu. Endometriozis tanısını doğrulamak veya dışlamak için laparoskopi yapıldı. Endometriozis mevcutsa, revize Amerikan Üreme Tıbbi Derneği (RASRM) endometriozis sınıflandırması kullanılarak evreleme yapıldı. Endometriozis yoksa veya hastalığın derecesi hafif ila orta dereceden fazlaysa, hasta randomize edilmedi ve çalışmadan çıkarıldı. Endometriozis doğrulandığı durumlarda, cerrah daha sonra randomizasyon veritabanına giriş yapıp ve yapılacak prosedür için kod verildi (helyum termal koagülatör veya kanca elektroditermi). Her iki prosedürle ilgili olarak, cerrah, hastalığın şiddet ve derinliğine ilişkin klinik değerlendirmeyle ve alfa EADan hassas yapılarla ilgili olarak ablasyon ve / veya eksizyon gerçekleştirildi. İntraoperatif kan kaybı ve komplikasyonlar kaydedildi. Hasta yaklaşık 4 saat sonra taburcu edildi. Postoperatif komplikasyonlar 6 ve 12. haftalarda değerlendirildi. 36 haftalık takipte başarılı bir şekilde gebe kalan veya yapmaya çalışan tüm kazımcılar da not edildi. Takibe katılmayan kadınlara birincil sonuç (özgeçmiş ağrı yoğunluğu, 12. haftada) hakkında bir öz değerlendirme formu gönderildi ve bunu postayla göndermelerini istendi.

Sonuçlar

Hafif ila orta endometriozis tedavisinin elektroditermi veya helyum termal koagülatör ile etkisini karşılaştıran bu randomize kontrollü çalışmada, 12. haftada elektroditermi lehine sıklıkla ağrı skorlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edildi. Tüm zaman noktalarında ayrıca, sıklıkla ağrıda, elektroditermi grubu lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark vardır. Sekonder sonuç ölçümleri için, 12. haftada disparoni için elektroditermi lehine istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar saptandı. Bununla birlikte, sıklıkla ağrı ve disparoni üzerinde görülen etkiler, önerilen MID'den daha küçüktü ve bu yüzden klinik olarak önemli kabul edilemezdi. Bazı yaşam kalitesi ölçümlerinde (ağrı, duygusal iyilik hali ve özeleşme) küçük ama istatistiksel olarak önemli farklılıklar da elektroditermi kullanımını desteklemiştir. Endometriozis laparoskopik tedavisinin meta-analizi, sadece tanısı laparoskopiyeye kıyasla semptomlarda ciddi bir azalma göstermiştir. Hangi laparoskopik tekniğin en iyi sonuçları verdiğini tanımlamak, çok fazla araştırmacının ve araştırmacının odak noktası olmuştur. Çalışmamızda, her iki tedavi kolundaki kazımcılar klinik karara göre ablasyon ve / veya eksizyon alabilirler. Endometriozis eksizyonu ile ablasyonunu spesifik olarak karşılaştıran diğer çalışmalar, semptomların şiddetinde karşılaştırılabilir bir azalma göstermiştir. Bununla birlikte, meta-analiz, eksizyonla

3 Geçirilmiş Endometriozis Cerrahisi Hikayesi Olan Gebelik Sonuçları

Farella, M., Chanavaz-Lacheray, I., Verspick, E., Merlot, B., Klapczynski, C., Henneøer, C. Roman, H. Ferølity

and

Giriş

Gebelik endometriozise baēlı semptomları azaltabilmektedir fakat yapılan birçok çalışma endometriozisin olumsuz gebelik sonuçları ile ilişkili olabileceēini ortaya çıkarılmıştır. Preeklampsi, antepartum ve postpartum kanama, sezaryen insidansında arēř, spontan hematoperiton ve baēırsak perforasyonu gibi maternal komplikasyonlar ve prematurite, SGA bebek ve ölü doğum gibi fetal olumsuz sonuçlar bildirilmiştir. Kronik inflmatuar pelvik çevre, yapışıklıkların varlıēı ve saēlıklı endometrium dokusu ile etkilenmiş endometrium arasındaki implantasyon aēısından gelişen biyolojik farklar obstetrik komplikasyonlar için açıklama oluşturabilmektedir. Endometriozis lezyonunun tipi, yerleşimi ve önceden geçirilmiş endometriozis obstetrik sonuçları etkileyebilmektedir. Bu konu ile ilgili veriler çelişkilidir, yapılan birçok çalışmada düşük vaka sayısı, tanı kriterlerinin uygun olmaması, hastalık evresi ve yerleşimindeki heterojen daēılma ve IVF gibi eşlik edebilecek faktörlerin göz ardı edilmesi gibi nedenler çalışmaların geçerliliēinde zayıflamaya neden olmaktadır. Çalışmamızın amacı büyük bir vaka serisinde geçirilmiş endometriozis cerrahisi ile olumsuz gebelik sonuçları arasındaki ilişkiyi hastalığın çeşitli özellikleri ve yapılan cerrahi ile birlikte deēerlendirmek.

Metod

Haziran 2000 ve aralık 2016 arasında Rouen Üniversitesi Hastanesi Kadın H. Ve Doğum kliniēinde endometriozis nedeni ile cerrahi tedavi yapılan hastaların kayıtları retrospektif incelendi. Bu hasta grubundan konsepsiyon öncesi endometriozis cerrahisi geçirmiş ve 22 haÖa sonrasında doğum yapmış kadınlar çalışmaya dahil edilmiştir. Hastaların preoperatif deēerlendirmeleri transvaginal ultrason, pelvik muayene ve manyetik rezonans görüntüleme ile yapılmıştır. Rektal tutulum olan vakalarda nodülün infiltrasyon derecesinin belirlenmesi için rektal ultrason yapılmıştır. Sindirim sistemi ızkanıklıēı deēerlendirmesinde CT kolonoskopi sıklıkla kullanılmıştır. Endometrioma tedavisinde plazma enerjisi ile ablasyon veya kistektomi kullanılmıştır. Sindirim sistemi infiltrasyonu olan semptomatik derin endometriozisi olan hastalarda rektal ızraşlama, disk ekzasyonu veya segmental rezeksiyon kullanılmıştır. Diēer yüzeysel ve derin endometriozis tutulumlarında total ekzizyon yapılmıştır.

Sonuçlar

Çalışmamızda Genel Fransız populasyonu ile karřılařtırıldıēında, endometriozis cerrahisi geçiren kadınlarda SGA ve PT'de arēř saptanmıştır. Bu sonuçlar endometriozis cerrahisi geçiren kadınların endometriozis lezyonlar gebelik öncesinde tamamen iyileşmiş olsa dahi, obstetrik risk altında olduēunu ileri sürmektedir. Buna ek olarak mesane ve rektum tutulumu nedeni ile cerrahi geçirmiş kadınlarda PT riski daha yüksektir fakat bu gebeliklerin büyük çoēunluēunun YÜT ile oluşması sonuçları etkilemiş olabilir.

Çalışmamızın bazı kısıtlı yönleri bulunmaktadır. Endometriozis cerrahisi geçirmiş hastaların prospektif kayıtlarını dahil edikmiş ve

özellikle pre- ve post operatif aērı semptomları, yaşam kalitesi, endometriozis nedeni ile tedavi edilmiş hastaların ferölite sonuçları ele alınmıştır. Çalışmaya alınma kriterleri bir kontrol grubu oluşturmak için uygun deēildir. Obstetrik sonuçlar yalnızca

SGA bebek, PT ve plasenta previa ile sınırlıdır. Ek olarak hastaların tümü cerrahi tedavi almış olduēundan çalışma, endometriozis hastalığının kendisine ait obstetrik sonuçlarından çok geçirilmiş endometriozisin obstetrik sonuçlarını ortaya koymuştur. Ayrıca farklı merkezlerde takip edilmiş gebeliklerde yöneÖdeki farklılıklar göz önüne alınmalıdır. Fransız nüfusunda kadınların %5-10'unun endometriozis tanısı almış olduēu ve/veya bu hastalık nedeni ile cerrahi yapılmış olduēuna dikkat edilmelidir. Yine bu grupta kadınların büyük çoēunluēunun mulÖpar olması ve olumsuz obstetrik sonuçların geçmiş obstetrik öykü ile ilişkili olabileceēi deēerlendirilmelidir.

Kullanılan anket endometriozis ve kötü obstetrik sonuçlar ilişkisinin henüz ortaya konulmuş olmadığı 2009 yılında oluşturulmuştur. Bu nedenle spontan hemoperiton, barsak perforasyonu, preeklampsi, postpartum kanama ve doğum komplikasyonları gibi endometriozis ile ilişkisi son zamanlarda ortaya konmuş sonuçlara dair veriler eksiktir. Hastalarımızdan çıkarılmış veya halen mevcut olan barsak endometriozisi olan bazıları Tenon Hastanesinde yürütölmüş olan ve doğum şekli, doğuma baēlı komplikasyonlar ve yenidoēan sonuçları üzerine yapılan bir araşırmaya dahil olmuşlardır. Hastaların yarısına sezaryen yapılmıştır ve bu hastaların %39'unda komplikasyon gelişmiştir. Anterior derin endometriozis tanısı olan hastaların %22'sinde yenidoēanın çıkarılması sırasında sorun yařandıēı bildirilmiştir. Vaginal yolla doğum yapan hastaların %28'inde ek cerrahi işlem gereksinimi olmuştur fakat postpartum komplikasyon oranı sezaryen doğumlara göre düşüktür (%14). Fransız toplumunda yapılan geniş bir anket çalışmasında tekiz gebeliklerde SGA, PT ve plasenta previa görölme sıklıēı sırası ile (10.8%), (6%) ve (%1.1, ikiz gebelikler dahil)'dir. Çalışmamızda ise sıklık daha fazladır. Toplumda evre 3-4 hastalık düşük sıklıkta görölürken bizim hasta topluluēumuzun %67'sini oluşturmaktadır. Endometriozisin gebelik üzerindeki olumsuz etkisini açıklayan birçok patofizyolojik mekanizma bilinmektedir. Hastalığın kronik enflamatuar ortamı ve artmış östrojenik etki ötopik

inflamatuar moleküller, oksidatif stres yolları ve anormal uterin juncional bölge, endometrial desidualizasyonu ve spiral arterlerin uteroplazental arterlere dönüşmesini değiştirerek plasentada ve implantasyonda bozukluklara neden olmaktadır. Endometriozisin inflamatuar ortamı sitokin dengesini ve gebeliğe ait normal maternal-fetal immuntoleransı değiştirmektedir. Proinflamatuvar moleküllerin artmış üretilmesi, uterin kontraktiliteden preterm doğumdan ve membran rüptüründen sorumlu olabilmektedir. Çalışmamızda ikiz gebeliğe bağlı olumsuz doğum sonuçlarının bulgularımızı etkilememesi açısından yalnızca tekiz gebelikler değerlendirilmiştir. Yapılmış çeşitli meta-analizlerde YÜT ile oluşan tekiz ve ikiz gebeliklerin tümünde plasenta previa riskinin artmış olduğu gösterilmiştir. Fakat endometriozis bu riski azaltmaktadır. Çalışmamızda kaydedilen veriler IVF basamaklarının tek tek değerlendirilmesine uygun değildir fakat YÜT ve PT ile SGA ve plasenta previa arasında bağımsız bir ilişki olduğunu göstermektedir. Rektal cerrahi geçiren kadınlarda SGA bebek riskinde artış gözlemlenmiştir (aOR 1.4, 95% CI 0.85–2.32). 2018 yılında Nirgianakis et al posterior derin endometriozis nedeni ile komplet eksizyon yapılan kadınlarda, sağlıklı gruba göre SGA bebek riskinde artış saptanmıştır. Preterm doğum neonatal morbidite ve

mortalitenin en büyük nedenidir. Çalışmamızda, ikiz gebelik risk faktörü dışlandığında, PT oranının genel popülasyona göre daha yüksek olduğunu saptanmıştır. Üstelik YÜT ile oluşan gebeliklerde PT daha sık görülmüştür; bu bulgu YÜT ile PT arasındaki bağımsız ilişkiyi ortaya koymaktadır. Ayrıca PT görülen kadınların büyük çoğunluğu mesane veya rektum tutulumu nedeni ile cerrahi geçirmiş hastalar oluşturmaktadır.

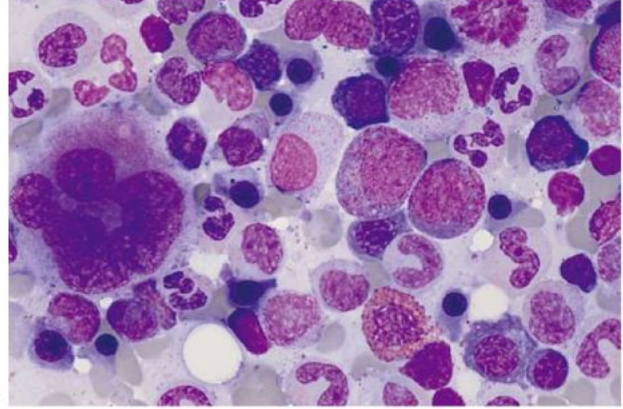
Yapığımız lojistik regresyon modelinde YÜT ile gebe kalmanın SGA bebek, PT ve plasenta previa için bağımsız bir risk faktörü olduğu istatistiksel olarak kanıtlanmıştır. Çalışma grubumuzda gebeliklerin üçte birinden fazlası YÜT ile oluşmuştur, bu da genel popülasyon ile karşılaştırıldığında yüksek bir orandır. Çok iyi bilinen bir risk faktörünün yüksek oranda görülmesi bahsedilen üç olumsuz sonucun yüksek oranda görülmesine manzeli bir açıklama gerekmektedir.

Çalışmamız ileri evre hastalık ve derin yerleşimli endometriozis nedeni ile cerrahi görmüş kadınlarda PT, SGA bebek ve plasenta previa riskinde artış olduğunu ortaya koymaktadır. Fakat gebeliklerin üçte biri YÜT ile oluşmuştur ve bu tek başına PT ve plasenta previa için bağımsız bir risk faktörüdür. Endometriozis tanısı almış ve doğal yollarla gebe kalmış kadınlarda riskin halen yüksek olup olmadığının belirlenmesi için yeni çalışmalara ihtiyaç vardır.

4 Endometriozis Patofizyolojisinde Kemik İliği

Taylor, H. S Fertility and Sterility. (2020).on press

Endometriozis östrojene duyarlı yaygın bir hastalıktır. Ciddi anlamda aköz anjiyogeneze bağlıdır ve bu nedenle yeni kan damarları lezyonların ayırt edici özelliğidir. Anjiyogeneze ve vaskülojenezi engelleyebilmek, yeni endometriozis tedavisi yöntemlerine yol verebilir. Kemik iliği kaynaklı endotel hücreleri, endometriozis ve hamilelik sırasında uterus da dahil olmak üzere vaskülojeneze geniş ölçüde katkıda bulunur. Kemik iliği kaynaklı endotel hücreleri, endometriozis ve gebelik sırasındaki uterus dahil olmak üzere vaskülojeneze geniş ölçüde katkıda bulunur. Lezyonların büyümesindeki rolleri ve aköz hastalığıdaki güçleri nedeniyle, endotel progenitor hücreleri müdahale için çekici bir hedef gibi gözükmektedir. Kemik iliği kaynaklı hücreler endometrial ve desidual fizyolojinin yanı sıra endometriozisin patofizyolojisinde de köklü bir role sahiptir. Kemik iliğindeki kök hücreler normal endometriuma yerleşir ve hasar sonrası onarıma yardımcı olur. Kemik iliği kaynaklı hücreler gebelik sırasında endometrium / desiduada önemli ölçüde artar. Gebeliğin devamı için bu hücreler gereklidir. Bazıları desiduaya ya da gebelik için gerekli diğer hücrelere dönüşmektedir. Bu nedenle, dolaşımdaki kemik iliği kök hücrelerinin taşınması, endometriumu desteklemesi ve içine yerleşmesi ile normal fizyolojinin bir parçası olarak görülmelidir. CXCL12, kemik iliği hücrelerinin normal endometrium ve endometrioziste göçe ve sebep olan güçlü bir kemo-atraktan maddedir. Daha önce endometriozisin yüksek seviyelerde CXCL12 ürettiğini göstermiş Ok (stromal türevli faktör 1 olarak da bilinir [SDF-1]). Endometrioziste östrojen CXCL12 üretilmesini ve salgılanmasını uyarır. CXCL12 tarafından endometriozise çekilen kemik iliği hücreleri, endotelial progenitor hücrelerin bir alt popülasyonunu içerir. Endotelial progenitor hücreleri, hipoksi / iskemi bölgelerinde endotele tutunan ve yeni damar oluşumuna katkıda bulunan dolaşan hücrelerdir. Bu kök hücrelerin dahil olması, damar büyümesi ve endometriozisin yayılması için kritikör. Zhao ve ark. protein kinaz CK2 tarafından CXCL12 ekspresyonunun düzenlenmesini tanımlamışlardır. Daha önce bu grup CK2'nin endometriozis lezyonlarda anjiyogenezi düzenlediğini ve bu enzimi bloke etmenin yeni damarların

oluşumunu ve endometriozisin büyümesini önlediğini göstermiştir. Burada bu her yerde bulunan ve yapısal olarak aközlerin / treonin kinazın östrojenler tarafından düzenlendiği ve bunun akövitesinin artmış CXCL12 ile sonuçlandığı gösterilmiştir. CXCL12, endometriozis lezyonlara ev sahipliği yapan bir mekanizma olan endotelial progenitor hücreleri çeker. Herhangi bir noktada bu yolun kesintisine uğraması endotel hücre göçünü bloke etmiştir; estradiolün tükenmesi, güçlü ve seçici inhibitör CX-4945 ile CK2 akövitesinin bloke edilmesi veya CXCL12 reseptör antagonisti AMD3100'ün kullanılması bu sinyal yolunu inhibe etmiştir. Benzer şekilde, son zamanlarda hayvan endometriozis modellerinde AMD3100'ün endometrioziste kök hücre göçünü engellediğini ve lezyon regresyonuna yol açtığını gösterdik. CK2'yi bloke eden ajanların endometriozis tedavisinde potansiyeli var mı? CK2, bir pleiotropik protein kinazdır. Normal hücrelerde ve hastalıkta çoklu büyüme ve haEADta kalma yollarını düzenler. CK2 inhibitörü CX4945, neredeyse tüm dokular üzerinde spesifik olmayan etkisi göz önüne alındığında kanserlere karşı kullanılmak üzere geliştirilmiş olmasına rağmen, hedef dışı etki riski yüksekör ve endometriozis tedavisinde kullanılması olası değildir. Bununla birlikte, endometriozisin endotelial hücre yerleşmesine yol açan

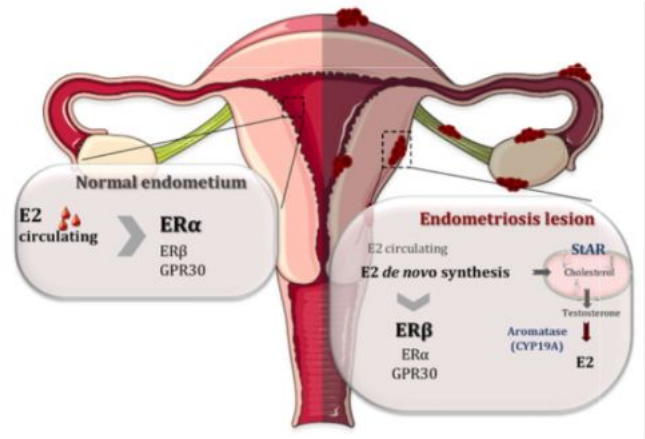
sinyal yolunu bloke etmek için birçok fırsat öğreniyoruz. CXCL12 antagonizmasını kullanan AMD3100, hastalığın murin modellerinde gösterildiği gibi endometriozis için umut verici ve daha gerçekçi yeni bir seçenektir. Belki de en önemlisi, östrojen yoksunluğunun CK2, CXCL12 ve endotel hücre göçünü düzenlediğini öğreniyoruz. Progestin tedavisi bu faydayı sağlamamaktadır. Östrojeni azaltmak için mevcut etkili terapiler arasında GnRH antagonistleri, GnRH agonistleri ve aromataz inhibitörleri bulunur. Her ne kadar bu çalışmanın endometriozis tedavi rejimlerimize dahil edilmesi için

CK2'yi bloke eden ajanların daha fazla gelişmesi ile sonuçlanmayacak gibi görünse de standart tedavilerin endotel hücre yerleşmesini ve lezyonların dağılmasını inhibe edeceğini öğrendik. Hormonal olmayan tedaviler düşünüldüğünde CXCR4 antagonistleri CK2 inhibitörlerinden daha spesifik ve daha az toksiktir; bununla birlikte, gebelik üzerindeki etkileri iyi tanımlanmamıştır. Östrojen mahrumiyeti hala endometriozis tedavisinde altın standart tedavidir.

5 Östrojen Reseptörleri ve Endometriozis

Chantalat, E., Valera, M. C., Vaysse, C., Noirrit, E., Rusidze, M., Weyl, Arnal, J. F International Journal of Molecular Sciences, 21(8), 2815.(2020).

Endometriozis; üreme, sağlık ve yaşam kalitesi üzerine etkileri olan sık karşılaşılan kronik enflamatuar bir hastalıktır. Bu bozukluk yüksek oranda östrojene bağımlıdır ve hormonal tedavilerin amacı endojen ovaryan östrojen üretimini azaltmaktır. Yüksek östrojen üretimi endometrioziste sürekli gözlenen endokrin özelliktir. Östrojen reseptörlerinin (ÖR) mRNA ve protein seviyeleri normal sağlıklı endometrium ile ektopik / ötopik endometrial lezyonlar arasında farklıdır. Endometriotik stromal hücreler endometrial stromal hücrelere kıyasla olağanüstü yüksek ÖR-b ve önemli ölçüde düşük ÖR-a ekspresyonu eder. Endometriotik hücrelerde DNA metilasyonu gibi anormal epigenetik düzenleme, endometriozisin patogenezi ve gelişimi ile ilişkilidir. Endometriozis ÖR'lere ilişkin verilerin oldukça fazla olmasına rağmen, endometriozis patogenezi ÖR-a ve ÖR-b rollerini halen eksik bilmekteyiz. Bu derlemenin amacı, endometriozis, ÖR'ler ve ÖR modülasyonuna dayanan tedavi stratejilerinin son gelişmeleri arasındaki bağlantılara genel bir bakış sağlamaktır. Ayrıca ÖR'lerin moleküler ve hücresel etki mekanizmalarının mevcut anlayışını ve bunun yeni terapötik stratejilere nasıl yol açabileceğini özetlemeye çalışacağız. Endometriozisin bir kronik inflammatuar hastalık ve bazı ERα ve ERβ rolleri belirtilmiş olsa da inflammatuar yanıt,

E2 ve ERα / ERβ'nin hastalığı başlatma ve geliştirme için bağımlılık üzerindeki etkisi tamamen çözülmemiştir. Yeni ER mekanizmalarının daha iyi çalışılması çok çeşitli fenotipler arasında ayırım yapılmasına izin veren yeni fikirler üretmelidir.

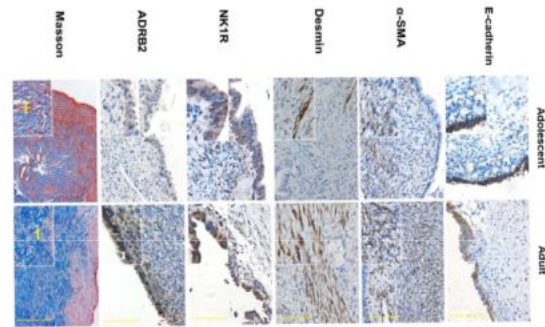
6 Overyan Endometriomalarının İlerleyici Doğasının Kanıtı

Ding, D., Wang, X., Chen, Y., Benagiano, G., Liu, X., & Guo, S. W The Journal of Clinical Endocrinology & Metabolism. (2020).on press

Giriş: Endometriozisin ilerleyici bir hastalık olup olmadığı oldukça tartışmalı bir konudur. Asemptomatik derin endometrioziste progresyonun olası olmadığı bildirilmekle birlikte, özellikle adet dönemindeki kadınlarda semptomatik derin endometrioziste ilerleme bildirilmiştir. Bununla birlikte, bu farklılıkların patofizyolojik nedenleri belirsizdir. Bu çalışma, overyan endometriomalarının (OE) ilerleyici olup olmadığını araştırmak için tasarlanmıştır.

Metod: Tümü laparoskopik ve histolojik olarak OE tanısı konmuş, 15 ila 19 yaşları arasında otuz adolesan hasta ve 35 ila 39 yaşları arasında 32 yetişkin hasta bilgilendirilmiş onamdan sonra çalışmaya alındı. Demografik ve klinik bilgileri toplandı. OE doku örnekleri toplandı ve E-cadherin, α-düz kas aktin (α-SMA), desmin ve adrenerjik reseptör β2'nin (ADRB2) immünohistokimyasal analizine ve ayrıca Masson trikrom boyamasıyla lezyonel fibroz miktarına tabi tutuldu.

Sonuç: Adolesan ve yetişkin hastalardan alınan OE lezyonları belirgin şekilde farklıdır. Daha geniş ve kapsamlı progresyon ve daha yaygın fibrozis bulguları yetişkinlerde lezyonların daha ileri bir aşamaya ilerlediğini düşündürdü. Erişkin lezyonları ve daha

yüksek α-SMA ve ADRB2 boyama seviyesi lezyonel fibrozis derecesi ile pozitif olarak ilişkilirken, lezyon boyutu ve E-cadherin boyama negatif olarak ilişkilidir. Yetişkinlerde lezyonların ilerleme için daha uzun zamanları olduğundan, verilerimiz OE'nin ilerleyici bir hastalık olduğunu düşündürdü. Ek olarak, ilerleme hızı lezyon yaşına ve varsa endometriozise ilişkili dismenore şiddetine bağlıdır.

B

DERNEĞİMİZDEN HABERLER YAPILAN AKTİVİTELER

Endo Dernek Canlı Yayınları

Evlerimizde COVID-19 ile olan mücadelemizin biteceği günü beklediğimiz bu günlerde, değerli takipçilerimizle bir araya gelerek endometriozis hakkında alanında uzman dernek hocalarımızla bilgi verip hastalarımızın sorularını yanıtlamak için Instagram üzerinden canlı yayınlarımızı başlayk.

Covid-19 ve Endometriozis
09.04.2020 Perşembe
Saat: 21:00
Yer : @endometriozis_tr Instagram Hesabı

Prof. Dr. Ümit İNCEBOZ

Uzm. Dr. Pınar YALÇIN BAHAT

COVID-19 ve Endometriozis
Prof. Dr. Ümit İnceboz
Op. Dr. Pınar Yalçın Bahat

**Covid-19 Ortamında
Endometriozis, İnfertilite ve
Tüp Bebek; Ne Yapmalı?**
15.04.2020 Çarşamba
Saat: 21:00
Yer : @endometriozis_tr Instagram Hesabı

Prof. Dr. Ercan Baştu

Doç. Dr. Hale Göksever Çelik

**COVID-19 Ortamında Endometriozis,
İnfertilite ve Tüp Bebek; Ne
Yapmalı?**
Prof. Dr. Ercan Baştu
Doç. Dr. Hale Göksever Çelik

**Endometriozis Cerrahisi;
Kime?, Ne Zaman?
Hangi Yolla?**

Tarih: 22.04.2020
Saat: 21:00
Konum: @endometriozis_tr Instagram Hesabı

Prof. Dr. Ahmet Kale

Doç. Dr. Cihan Kaya

Endometriozis Cerrahisi; Kime? Ne zaman? Hangi yolla?
Prof. Dr. Ahmet Kale
Doç. Dr. Cihan Kaya

**Endometriozis Hakkında
Her Şey!**
Canlı Yayında Sorularınızı
Cevaplıyoruz.

Tarih: 30 Nisan 2020 Perşembe
Saat: 21:00
Konum: @endometriozis_tr Instagram Hesabı

Prof. Dr. Engin Oral

Doç. Dr. Onur Topçu

Endometriozis Hakkında Her Şey!
Prof. Dr. Engin Oral
Doç. Dr. Hasan Onur Topçu
Tekrar İzlemek İçin Tıklayınız

Tekrarlayan Endometriosis ve Kronik Pelvik Ağrı
Canlı Yayında Sorularınızı Cevaplıyoruz.

Tarih: 07.05.2020 Perşembe
Saat: 21:30
Konum: @endometriosis_tr Instagram Hesabı

Doç. Dr. Taner USTA

Dr. Işık Sözen

Tekrarlayan Endometriosis ve Kronik Pelvik Ağrı

Doç. Dr. Taner Usta
Op. Dr. Işık Sözen

Tekrar İzlemek İçin Tıklayınız

Soru-Cevap
Endometriosis hakkında merak edilenleri cevaplayacağız

Tarih: 14.05.2020 Perşembe
Saat: 21:30
Konum: @endometriosis_tr Instagram Hesabı

Prof. Dr. Kutay Biberöglü

Uzm. Dr. Dilek Buldum

Soru-Cevap Endometriosis Hakkında Merak Edilenler

Prof. Dr. Kutay Biberöglü
Op. Dr. Dilek Buldum
Tekrar İzlemek İçin Tıklayınız

Soru-Cevap 2
Endometriozis hakkında merak edilenleri cevaplayacağız
Tarih: 22.05.2020 Cuma
Saat: 21:30
Konum: @endometriozis_tr Instagram Hesabı

Prof. Dr. Yücel Karaman

Uzm. Dr. Salih Yılmaz

Derneğimizin 7. Instagram Canlı Yayını

Soru-Cevap 2
Endometriozis
Hakkında
Merak Edilenler
Prof. Dr. Yücel Karaman
Op. Dr. Salih Yılmaz
Tekrar izlemek için Tıklayınız

Soru-Cevap 3
Endometriozis hakkında merak edilenleri cevaplayacağız
Tarih: 28.05.2020 Perşembe
Saat: 20:30
Konum: @endometriozis_tr Instagram Hesabı

Prof. Dr. Bülent Berker

Uzm. Dr. Işıl Ayhan

Derneğimizin 8. Instagram Canlı Yayını

Soru-Cevap 3
Endometriozis
Hakkında
Merak Edilenler
Prof. Dr. Bülent Berker
Uzm. Dr. Işıl Ayhan
Tekrar izlemek için Tıklayınız

Soru-Cevap 4
Endometriozis hakkında merak edilenleri cevaplayacağız

Tarih: 04.06.2020 Perşembe
Saat: 20:30
Konum: @endometriozis_tr Instagram Hesabı

Prof. Dr. Turan Çetin

Uzm. Dr. Gülfem Başol İğci

Derneğimizin 9. Instagram Canlı Yayını

Soru-Cevap 4
Endometriozis Hakkında
Merak Edilenler

Prof. Dr. Turan Çetin
Uzm. Dr. Gülfem Başol İğci

Tekrar İzlemek İçin Tıklayınız

Soru-Cevap 5
Endometriozis hakkında merak edilenleri cevaplayacağız

Tarih: 11.06.2020 Perşembe
Saat: 20:30
Konum: @endometriozis_tr Instagram Hesabı

Prof. Dr. Hulusi Zeyneloğlu

Uzm. Dr. Tolga Karacan

Derneğimizin 10. Instagram Canlı Yayını

Soru-Cevap 5
Endometriozis Hakkında
Merak Edilenler

Prof. Dr. Hulusi Zeyneloğlu
Uzm. Dr. Tolga Karacan

Tekrar İzlemek İçin Tıklayınız

Covid-19 Pandemisi Döneminde Endometriozis Hastalarının Bilgilendirilmesi

Endometriozis hastalarına sosyal medya hesaplarımızda “**COVID-19 ve Endometriozis Birlikteliği**” hakkında bilgi vererek destek olmaya çalıştık. Bu pandemi döneminde beslenme alışkanlıkları, hangi durumlarda hastaneye başvurmaları gerektiği, COVID-19 için risk faktörleri, COVID-19 pozitif olmaları halinde hastalıklarına olabilecek etkileri, ağrıları ile nasıl başa çıkabileceklerini, kullandıkları ilaçlar ile hastalığın ilişkisinin olup olmayacağı gibi hastalarımızın bize en çok yönelttiği ve merak edilen soruları cevapladık.

Adım Adım ile Canlı Yayında Glutensiz Ekmek Yapımı

Endometriozis ve Adenomyozis Derneği olarak endometrioziste beslenme önerileri başlığında bize destek olan “**Beambakes**” sahibesi Sevgili **Berfe Tümen** ile **Adım Adım**'ın Instagram hesabında endometriozis hastalarımız için hazırladığı Glutensiz Ekmek Yapımı tarifini canlı yayında bizler için paylaştı. Büyük ilgi gören yayında bize destek veren Berfe

Endometriozis 2020 Güncel Durum Webinarı

CANLI WEBİNAR
www.cerrahi.tv

Endometriozis 2020 Güncel Durum - 1

7 Haziran 2020, Pazar 19:00
www.cerrahi.tv

NOT: Webinar www.cerrahi.tv web sitesinden canlı olarak yayınlanacaktır. İsim-Soyisim ve e-mail adresiyle web sitesine ücretsiz kayıt olarak izleyebilirsiniz. Soru ve görüşlerinizi paylaşarak webinara interaktif katılabilirsiniz.

Program

Endometrioma ve ovaryen rezerv: Etyopatogenezi ve yönetimi - Ceana Nezhat
Sunum 25 dak. Tartışma: 5 dak.

Endometrioma Cerrahisi: Standart teknik ne olmalı? - Ahmet Kale
Sunum 25 dak. Tartışma: 5 dak.

Endometriozis ultrasonografisi: Kompartman Yaklaşımı - Caterina Exacoustos
Sunum 25 dak. Tartışma: 5 dak.

Derin endometriozis cerrahisi: Adım adım - Taner Usta
Sunum 25 dak. Tartışma: 5 dak.

Endometriozis Son Durum: Endometriozis cerrahisinden sonra ağrı devam ederse ne yapmalı? - Michael Hibner
Sunum 25 dak. Tartışma: 5 dak.

Moderatör
Engin ORAL (TR)

Ceana NEZHAT
(USA)

Ahmet KALE
(TR)

Caterina EXACOUSTOS
(IT)

Taner USTA
(TR)

Michael HIBNER
(USA)

[cerrahi](http://www.cerrahi.tv)

Endometriosis 2020 Güncel Durum Webinarı

University of Rome 'Tor Vergata' ITALY
Department of Biomedicine and Prevention
Obstetrics and Gynecological Unit

endometrioma

deep infiltrating endometriosis

adenomyosis

peritoneal endometriosis

Ultrasound of pelvic endometriosis
Caterina Exacoustos

Michael Hibner
Moderator: Engin Oral
Caterina
Ahmet Kale

Ultrasound of Endometriosis: Compartment Approach - Caterina Exacoustos
Endometriosis 2020 An Update - June 7th, 2020

Having Issues? Switch to Auto for smoother streaming.

Michael Hibner
Ahmet Kale
Cerna Usta
Moderator: Engin Oral
Ceana Nezhat

Welcome: Engin Oral
Endometriosis 2020 An Update - June 7th, 2020

Derneğimiz 7 Haziran Pazar günü uluslararası kazımlı ilk webinar programımız olan "Endometriosis 2020 Güncel Durum-1" Cerrahi TV'den canlı olarak gerçekleşti. Dr. Engin Oral'ın moderatörlüğünde dünyada endometriosis alanında engin tecrübelerinden faydalanılan Dr. Catherina Exacoustos, Dr. Ceana Nezhat ve Dr. Michael Hibner'in yanı sıra derneğimiz başkanı Dr. Taner Usta ve Dr. Ahmet Kale endometriosis alanında deneyimlerini paylaştılar.

ENDOMETRİOZİS DÜNYASINDAN HABERLER

Oxford Üniversitesi, Oxford Endometriosis Care ve Nuffield Kadın ve Üreme Sağlığı Departmanı tarafından "**Covid-19 Salgını Sırasında Endometriozisli Kadınlar için Tıbbi ve Kişisel Bakım Önerileri**" yayınlandı.

UNIVERSITY OF
OXFORD

NUFFIELD DEPARTMENT OF
WOMEN'S &
REPRODUCTIVE HEALTH
Medical Sciences Division

Medical and self-care advice for women with endometriosis during the COVID-19 pandemic

Covid-19 Salgını Sırasında Endometriozis'li Kadınlar için Tıbbi ve Kişisel Bakım Önerileri

COVID-19 salgını herkes için önemli bir endişe ve belirsizlik sebebi olmuştur. Ancak, tıbbi bakımınız bu durumdan etkilenmişse, bu etkileri daha da fazla hissedebileceğini düşünüyoruz. Bu bilgi kaynağını sizlere tıbbi tedaviler hakkında bazı güncel önerileri sunarak rehberlik etmek ve hastalıkla ilişkili semptomların bazılarının yöneθmi amacıyla bir takım stratejiler sunmak için hazırladık.

Tedavi planınızdaki değişiklikler

Medikal

Covid-19 salgını sırasında hormonal tedavi rejimlerinin yöneθmine dair önerilerimiz aşağıda sıralanmıştır. Bu tedavi rejimlerinin önerilen şekilde uygulanmayıp düzensiz kullanılması kanamanın artmasına ve ağrıda şiddetlenmeye yol açabilir.

1. Kombine oral kontrasepθf (KOK):

Bunlar östrojen ve progestojen içeren haplardır (örn. Rigevidon, Microgynon, Femoden vb.). Normalde bu haplar devamlı kullanım için verilmeden önce kan basıncınızı ve kilonuzu düzenli olarak kontrol etmeniz gerekirdi. Ancak son önerilere göre, en son yapılan kontrolleriniz normale reçetenizin süresi tekrar muayene olmanıza gerek kalmadan 6-12 aya kadar uzatlabiliyor. Bu haplar şiddetli kanamanın veya ağrılı dönemlerin/endometriozise bağlı ağrıların tedavisinde kullanıldığında hapların adet döngüsünü tamamen durduracak şekilde kullanılması en iyi sonucu verecektir.

Bu nedenle, hapları geleneksel şekilde kullanıyorsanız (örn; 21 gün hap içilip ardından 7 günlük bir ara) "özel rejim" e geçmek isteyebilirsiniz. Bunun için paketleri ardışık 2 gün süren kanamanız oluncaya kadar arka arkaya ara vermeksizin kullanmanız gereklidir. Bu şekilde kanamanız olunca hapları 4 gün boyunca kullanmayın ve sonrasında paketleri arka arkaya ara vermeksizin kullanmaya

devam edin. Bu strateji yılda mümkün olduğunca az sayıda kanamanız olmasını sağlar ve kanama süresini de azaltır. Bazı kadınlar hiç kanaması olmadan paketleri ardı ardına kullanabilecek kadar şanslıdır.

Ancak maalesef kimlerin kanaması olacağını ya da hiç kanaması olmayıncaya dek kaç adet pakeΘ arđı ardına kullanması gerekeceğini tahmin edemiyoruz. Paketler arası kullanıma ara verme süresi 4-7 gün olduğu ve bu aralar 21 günden sık olmadığı sürece haplar doğum kontrol yöntemi (kontrasepsiyon) olarak da işe yarar. Hapları bu şekilde kullanmanın herhangi bir zararı yoktur, üstelik sadece doğum kontrol amaçlı kullanılıyor olsa bile bu kullanım şekli önerilir.

Önemli: "Özel rejim" 21 hapın tamamı birbiriyle aynı içeriğe sahip olan preparatlar için uygundur (Rigevidon, Gedarel, Loestrin, Microgynon, Cilest). "Monofazik 21 günlük kombine oral konrasepΘf preperaz" olarak listelenmiş herhangi bir hap uygundur.

Ayrıca 28 adet hap içeren preperatlar da vardır. Bunlardan 7 tanesi plasebo hapzr yani herhangi bir hormon içermezler ve sadece günlük ilaç kullanımını hatırlatmak amacıyla kullanılırlar (Femodene ED, Microgynon 30 ED, Zoely). "Özel rejimi" plasebo hapları kullanmadan bu preperatlarla da uygulayabilirsiniz.

MulΘfazik olan haplar (örn. Logynon / Logynon ED, TriRegol, Synphase ve Qlaira) doğal adet döngüsünün hormonal değışikliklerini taklit etmek için tasarlanmışzr, bu sebeple haplardaki hormon dozları farklıdır. Bu preparatlar "özel rejime" uygun değildir.

2. Sadece progesteron içeren haplar (POP):

Bunlar östrojen içermeyen haplardır (örn.; CerazeΣe, Cerelle, Norgeston, Noriday). Bu haplar kalp hastalığı, auralı migren, pıh2 atma öyküsü gibi sebeplerle KOK verilemeyen kadınlara verilebilir. Mevcut bilgilerle bu hapların kullanımı, pandemi boyunca yeniden değerlendirme gerekmeksizin 12 aya kadar uzağlabilir.

Bazı kadınlar bu hapları kullanırken kanama düzensizliği yaşadığını ve bu kanama sırasında ağrıların alevlendiğini ifade etmektedir. Unutulmamalıdır ki hapları düzensiz kullanmak bunun yaygın bir sebebidir, bu yüzden hapınızı hergün kabaca aynı saaΣe almaya çalışın. Eğer düzenli kullanıma karşın bu durum devam ederse hapların dozunu iki kağna çıkarmanızı öneriyoruz. Bunu yapmak için günde bir yerine iki hap alın.

Önemli: KOK' tan farklı olarak kanama olması durumunda POP kullanımına ara vermemelisiniz. POP kullanırken durup tekrar başlamak düzensiz kanamaya sebep olur ve ayrıca doğum kontrol yöntemi olarak işe yaramaz.

3. Depo-Provera (kontrasepΘf enjeksiyon):

Bu etkisi 12 haÖa süren bir enjeksiyon'dur. Enjeksiyon gerekliliği dolayısı ile yüz yüze görüşme gereksinimi olması hastaları progesteron içeren hapları kullanmaya yönelΘmektedir. Bu öneri enjeksiyonlar yalnızca doğum kontrol amaçlı uygulanıyorsa uygundur. Eğer enjeksiyonlar endometriozis semptomları için uygulanıyorsa bu haplar çözüm olmayabilir. Pandemi sırasında tablet ile tedavi rejimine geçmeniz gerekirse iki adet alternaΘf öneriyoruz:

- Provera tabletleri - bunların günde üç kez alınması gerekir (10 mg doz)
- Desogestrel POP (örn. CerazeΣe) - çİÖ dozda (150 mg, günde bir kez)

Provera tabletleri doğum kontrol yöntemi olarak lisans almamışzr, bu nedenle doğum kontrolüne de ihÖyacinız varsa prezervaΘf kullanmanızı veya POP'u tercih etmenizi öneririz.

4. Provera tabletleri:

Provera tabletleri kullanıyorsanız pandemi süresince tekrar muayene olmanız gerekmeksizin kullanmaya devam edebilirsiniz. Eğer günde 3 kez 5 mg' lık hap alıyorsanız ve düzensiz kanamanız oluyorsa dozu günde 3 kez 10 mg'a çıkartabilirsiniz.

5. Doğum Kontrol İmplantı:

İmplantınız yerleştiğinden beri 3 yıldan daha uzun bir süre geçmiş olsa dahi implantınızı çıkarmanız gerek yoktur. Kullanımının 4. yılındaki gebelik riski oldukça düşüktür ancak yine de doğum kontrol yöntemi olarak etkinliği garanti edilemez. Eğer kanamanızda artma ve/veya ağrıda alevlenme olursa implantınızın kullanım süresi geçmiş olmasa dahi desogestrel eklemenizi tavsiye ederiz.

6. Progestojen salgılayan rahim içi araçlar (RIA) (Mirena, Levosert, Jaydess, Kyleena):

Gebe kalmak istemediğiniz sürece RIA'nızı çıkarmanıza gerek yoktur.

Mirena / Levosert kullanımının 6. yılında gebelik riskinin çok düşük olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte kanama ve/veya ağrı kullanımın 5 yılı bitmeden önce tekrar başlayabilir. Bu durumda, desogestrel içeren POP veya Provera tabletleri tedaviye eklemeyi öneriyoruz.

Önemli: RIA'nızı (Zoladex, Prostag vb) menopoz için hormon replasman tedavinizin (HRT) bir parçası olarak kullanıyorsanız 5 yıldan uzun süre kullanılmamalıdır. Bu, RIA'nın çıkarılması gerektiği anlamına gelmez, ancak HRT rejiminin değiştirilmesi gerekir.

7. Menopoz enjeksiyonları (Zoladex, Prostag):

Bunlar geri dönüşümlü olarak menopoza girmenize sebep olan enjeksiyonlardır. Bu enjeksiyonların kadınların semptomlarını azaltması ve iş- aile yaşamına devam edebilmelerini sağladığı sürece uygulanmaya devam edilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu ilaçlar endometriozis tedavisinde 6 aylık kullanım için ruhsatlandırılmıştır. Ancak bu ilaçları düşük doz HRT ile birlikte kemiklerini, kalp ve damar sağlığını korumak ve ilişkili menopozal semptomları azaltmak için yıllardır lisans-dışı olarak kullanan birçok hasta vardır.

Bunlar salgın sırasında bu tedaviye nasıl erişilebileceğine dair önerilerimizdir:

- Eğer Zoladex kullanıyorsanız doktorunuza danışarak Prostag tedavisine geçebilirsiniz. Bu iki ilaç aynı mekanizma ile çalışır ve aynı etkiyi gösterir ancak kullanılan enjektör çeşitleri farklıdır. Klinisyeniniz de uygun görürse bu depo-provera gibi "arabada uygulama" şeklinde enjekte edilebilir.
- Eğer aylık enjeksiyonlarınız varsa (28 günde bir Zoladex ya da Prostag) klinisyeninizle 3 aylık rejime geçmek için danışabilirsiniz.
- Eğer bu enjeksiyonlardan herhangi birisini 6 ay sonra ya da ameliyat olacağınız zaman bırakmayı planlayarak kullanıyorsanız ve fayda görüyorsanız pandemi boyunca da kullanmaya devam etmenizi öneriyoruz. 6 aydan daha uzun süre kullanmanız gerekiyorsa geri dönüşümsüz yan etkilerini önlemek için HRT ile birlikte kullanılmalıdır. Ayrıca düşük doz östrojen almanız kendinizi daha iyi hissetmenizi sağlayacaktır. Bu HRT düşük doz sürekli kombine bir preparat olmalıdır (yani hem östrojen hem de progestojeni düşük bir dozda içerir ve her gün aynı dozda ilaç alınmalıdır). Ayrıca bu preparatın tablet ya da yama şeklinde olması farketmez.

Önemli: bu enjeksiyonları 2 yıl ve üstü kullanıyorsanız (HRT ile birlikte kullanıyorsanız dahi) pandemi bitikten sonra kemik taraması yapmanız gerekmektedir. Ancak bu taramaların yapılması pandemi süresince mümkün olmayacaktır. Kemik gücünüzü diyetinize kalsiyumdan zengin gıdalar ekleyerek ve düzenli ağırlık kaldırma egzersizleri yaparak artırabilirsiniz. Bunun sosyal izolasyon ortamında zor olabileceğini biliyoruz. Ancak online egzersiz programlarına bile katılmak denemeye değer. Bunu yaparken lütfen vücudunuza kulak verin ve ağrınız kötüleşirse devam etmeyin.

Şu anda herhangi bir hormonal tedavi kullanmıyorsanız ancak semptomlarınız olduğu için veya ameliyatınız ertelendiği/iptal edildiği için yeni bir tedaviye başlayacaksınız:

I. Sadece progesteron içeren haplar (POP):

POP içeren desogestrel (örneğin Cerazele, Cerelle, Feanolla) pandemi sırasında hormonal kontraseptif başlamak isteyen kadınlar için önerilir. Çünkü kadınların çoğunluğu için güvenlidir ve başlamadan önce kan basıncı veya kilo ölçümü gerekmez. Eğer endometriozis semptomlarınızı azaltmak için bu ilaca başlamanız gerekiyorsa dozu iki kâna çıkartarak başlamanızı öneririz (günde iki tablet). Böylelikle kanamanız ve ağrı ataklarınız daha iyi bir şekilde kontrol altına alınabilir. Önemli: Yukarıda da belirttiğimiz gibi kanamanız olsa dahi kullanmaya devam etmelisiniz. Bu ilaçlar günlük kullanım için üretilmiştir.

II. Provera tabletleri:

Daha önce hiç doz Desogestrel POP denediyseniz ve bu işe yaramadıysa ya da tek dozda bile yan etkileri (çoğu kişi yan etkileri hissetmez) dayanılmaz bir hal aldıysa Provera tabletleri öneriyoruz. Bu tabletler günde üç kez alınmalıdır ve 10 mg'lık dozdan başlamanızı öneriyoruz. Eğer yan etkilerden (bu yan etkiler de çoğu kişi tarafından hissedilmeyen etkilerdir) rahatsız olursanız ve semptomlarınızda gerileme sağlarsa 5 mg'lık doza da düşürebilirsiniz. Önemli: Provera lisanslı bir doğum kontrol yöntemi değildir, bu yüzden kontrasepsiyon ihtiyacınız varsa kondom da kullanmanız gerekmektedir.

III. Menopoz enjeksiyonları:

Semptomları kontrol etmede çok etkili olabilirler. Ayrıca ağrınızın ne kadarının endometriozis/adenomyozis/hormonlarınız dışındaki sebeplerden kaynaklandığını anlamanıza yardımcı olacaktır. Eğer bu tedaviye başlayacaksınız ilk üç ay HRT almadan başlamanızı ve ardından

tedavi rejiminize HRT eklemenizi öneriyoruz. Bizim tecrübemize göre tedaviyi bu şekilde yönlendirmek ikisine aynı anda başlamaya göre ağrıyı daha çok azaltıyor. HRT aynı zamanda yan etkileri azaltır ve kemiklerinizi, kan damarlarınızı ve kalbinizi korur. Bu HRT düşük doz sürekli kombine bir preparat olmalıdır (yani hem östrojen hem de progesteroni düşük bir dozda içerir ve her gün aynı dozda ilaç alınmalıdır). Ayrıca bu preparatın tablet ya da yama şeklinde olması farketmez. Mirena'nız varsa (5 yıldan daha kısa süre önce takılmışsa) bunu HRT'nin progesteron parçası olarak kullanabilirsiniz. Böylelikle yalnızca östrojen almanız gerekecektir.

Önemli: Menopoz enjeksiyonları doğum kontrol yöntemi değildir. Ayrıca bu enjeksiyonların gelişmekte olan bir bebek üzerine olan etkisi bilinmemektedir. Bu nedenle bu tedaviyi kullanıyorsanız ve kontrasepsiyon ihtiyacınız da varsa kondom kullanmalısınız.

Cerrahi

Pandemi sebebiyle ameliyatınızın ertelenmesinin ne kadar zor olabileceğini tahmin edebiliyoruz. Bu durumu değiştirmek için yapabileceğimiz bir şey yok ancak size bunun üstesinden gelebilmeniz için

bazı öneriler sunabiliriz:

- Endometriozisin ilerleyici bir hastalık olduğuna dair kanıt yoktur. Örnek olarak evre 1 (hafif) endometriozis hastasıyken ameliyat olmadığınız için hastalığınız evre 3 (şiddetli) e ilerlemez.

- Güncel önerilere göre endometriozisin ilk basamak tedavisi medikal tedaviyle (hormonal tedavi) ya da cerrahi tedaviyle yapılabilir. Birinin diğerine üstünlüğünü gösteren herhangi bir kanıt bulunmamaktadır.
 - Ağrılı dönemler haEAD kalitesini düşürür. Bu nedenle hormonal tedavi almamak için bir sebebiniz yoksa ameliEAD olmayı beklerken adet döngünüzü durduracak şekilde hormonal tedavi almanızı öneririz. Bu tedavinin neler olabileceği ile ilgili ayrıntılı bilgi yukarıda verilmiştir.
 - Endometriozis cerrahisi genellikle tüm ağrıyı gidermez. Ağrıya sebep olan endometriozis dışı etkenler de mevcut olabilir. Deneyimlerimize göre endometriozisi olmayan kişilerde kronik pelvik ağrıya sebep olan etkenler endometriozisli kişilerde de sık olarak izlenir. Bu etkenlerden bazılarını aşağıda endometriozis ilişkili ağrı kısmında açıkladık. Uygulayabileceğiniz bazı stratejilerle kendinize yardım edebilirsiniz. Bu stratejiler ağrıyı tamamen ortadan kaldırmasa da ağrınızın ne kadarının endometriozis kaynaklı olduğunu anlamınıza yardımcı olur. Sonunda ameliEAD olduğunuzda fayda görme ihiΘmaliniz yüksek olacaktır.
 - FerΘliteyi arzmak için veya ferΘlite tedavilerinden önce ameliEAD yapılıyorsa ameliEAD, gebe kalmaya çalışmadan veya tüp bebek tedavilerinden hemen önce uygulanmalıdır.
- Pandemi sona erdikten sonra cerrahiler yeniden planlanacak ve ruΘn uygulamalara geçilecektir.

FerΘlite tedavileri ya da gebelik planma

Birçok insanın ferΘlite tedavilerini geciktirdiğinin ve bunun başka bir stres kaynağı olduğunun farkındayız. AmeliEADlar için olduğu gibi bu konuda yapabilecek bir şeyimiz yok ancak Covid-19 ve gebelik önerilerini akılda tutarak bu dönemi ileriki gebelik zamanını en sağlıklı hale getirebilmek için neler yapabileceğinize odaklanmalısınız.

Güncel bilgilere göre doğum kontrol yöntemlerini terk ederek gebelik planlamak şu an için doğru değil. Çünkü:

- Covid-19 un gebe kadınlar ve onların doğmamış bebeklerine olan etkisi hakkında bilimiz sınırlıdır.
- Gebelik ve doğum sırasındaki klinik hizmetleri fiziksel temas gerektirir. Bu sebeple Covid-19 bulaş riskini artırır.
- Önümüzdeki haÖalarda / aylarda zbbi kaynaklara çok fazla yüklenilebilmesi sebebiyle gebelikte ilgili komplikasyonlar ortaya çıkarsa (düşük ve dış gebelik) ihΘyacınız olan bakıma erişmek daha zor olabilir. Ayrıca bu durum yine covid-19 bulaş riskini artıracaktır.

Sağlığınızı iyileştirmek için hem sizin hem de eşinizin bu zamanı kullanması önerilir:

- Sigarayı bırakmayı/hiç başlamamayı, kilo vermeyi ve alkol alımınızı düzenlemeyi/azaltmayı hedefleyin.
- Diyabet, asēm, yüksek tansiyon gibi diğer kronik zbbi sorunların iyi yönetilmeye devam ettiğinden emin olun.
- Folik asit almaya devam edin / veya almaya başlayın. Güncel öneriler folik asitΘn mümkünse gebelikten 3 ay önce alınmaya başlanması şeklindedir.
- Ancak bu salgın sırasında gebe kalırsanız, herkes size ihΘyacınız olan en iyi bakımı sunabilmek için elinden geleni yapacaktır.

Endometriozis ilişkili ağrı

Endometriozis ile ilişkili ağrı karmaşıktır. Biliyoruz ki çeşitli farklı faktörler ağrı deneyimine katkıda bulunabilir. Bilinen bazı faktörler ve kronik pelvik ağrıdaki rolü aşağıda detaylıca açıklanmıştır.

Klinik bakımınızdaki değişikliklere ek olarak, covid-19 pandemisinin pek çok yönden etkilemesi de olasıdır, özellikle de ağrınızın kötüleşmesine yol açabilir. Biz bu süreçte, bu faktörleri nasıl ele alabileceğiniz konusunda size bazı önerilerde bulunmak istiyoruz.

Sinir sistemi:

Burada açıklanan diğer stratejilerden hiçbiri yardımcı olmuyorsa veya ağrınız sinir ilişkili ağrı gibi hissediliyorsa (yanma, karıncalanma, elektrik çarpması gibi) sinir kaynaklı ağrıyı (nöropatik ağrı) giderici ilaç tedavisini klinisyeninize danışmanız uygun olacaktır. Bu ilaçlar endometriozise bağlı ağrı

için lisanlanmamıştır ve bu nedenle test edilmemiştir. Ancak nöropatik ağrı için lisanlanmışlardır ve

Bu konuda dikkate alınması gereken ilaçlar:

- Gabapentin
- Pregabalin
- Duloksetin
- Amitriptilin

Mesane - Bağırsak - Rahim ilişkisi:

Endometriozisli kadınlarda hastalık mesanelerinde/bağırsaklarında bulunmasa dahi mesane/bağırsak semptomları yaygın olarak görülür. Rahim, bağırsak, mesane ve vajen üst kısmının ilişkisini aynı sinirler alır. Bu organlardan birisindeki rahatsızlık zamanla diğer bölgelere de hissedilir (yansıyan ağrı). Mesane ve bağırsak semptomlarının diyetle ilgili olabileceğini bağırsak semptomlarının stresle kötüleştiğini bilmekteyiz.

Bu semptomları iyileştirmek için yapabileceğiniz:

- Diyetinize dikkat edin. Taze meyve ve sebze eksikliği veya fazla miktarda kurutulmuş / konserve
- Çok fazla beyaz et tüketmek bağırsak fonksiyonunuzu etkileyip ishal ya da kabızlığa sebep olabilir.
- Bol su tüketin.
- Stres ve kaygıyı azaltmaya çalışın.

Kas-iskelet sistemi:

Kaslar, eklemler ve diğer yumuşak dokular genellikle endometriozis ilişkili kronik ağrının bileşenleridir.

Pandemi sırasında fiziksel aktivite azlığına bağlı olarak birçok insanın kas-iskelet sistemi ağrılarında artış olacağını düşünüyoruz. Hali hazırda pelvik ağrı yaşıyorsanız bu durum genel ağrı seviyeniz üzerinde önemli bir etki oluşturacaktır. Bu etkileri azaltmak için önerilerimiz şunlardır:

- Hükümetin sosyal mesafe/izolasyon kurallarına uymak kaydıyla düzenli egzersiz yap.
- Evde nazikçe “pelvis dostu” egzersizler yapmak için zaman ayırın. Fizyoterapistiniz veya kişisel antrenörünüz tarafından sizin için düzenlenen egzersizler varsa aynı şekilde devam edebilirsiniz.
- Diyetinize ve kilonuza dikkat edin. Örnek olarak kabızlık pelvik taban kaslarında gerime sebep olarak her türlü pelvik ağrıyı kötüleştirir.

Duygusal refah ve stres yöneθmi:

Sürekli / tekrarlayan ağrı atakları stresi artırır ve rahatlamayı zorlaştırabilir. Bu durum mevcut durumu daha da kötüleşerebilir. Bu süre zarfında duygusal refahınızı nasıl artırabileceğinize dair bazı önerilerde bulunduk.

Anlaşılabilir artan tehdit duygusu:

Koronavirüs, tehdit duygusunun artmasına katkıda bulunabilir. Ancak endometriozisle birlikte yaşayan kadınlar için bu duygu günceldir ve dönem dönem sağlık sorunları, ağrı, belirsizlik, uygulanan medikal tedaviler gibi sebeplerle alevlenebilir. Ancak kendinize şunu söylemelisiniz: "BU ZAMANDA BÖYLE HİSSETMEK TAMAMEN ANLAŞILABİLİR VE NORMALDİR".

Kendimize iyi bakmak için ipuçları ve stratejiler:

- Bir ruθn oluşturun. HaEADınıza çeşitli akθviteler kazan, böylece zamanınız sağlığını ve mevcut durumunuzla ilgili endişeler tarağndan tamamen ele geçirilmiş gibi hissetmeyeceksinizdir. (arkadaşlar/aileyle ileθşim kurun, eğlenmek için ve dinlenmek için kendinize zaman ayırın, puzzle gibi beyninizi çalıştırıcı egzersizler yapın...)
- "Tehdit" bilgisine maruz kalmayı sınırlayın. Haberleri dinleme, sosyal medyaya bakma veya sağlık bilgilerini aramak için harcadığınız süreyi sınırlayın.
- Vücudunuza iyi bakın. Sağlıklı ve düzenli yemeye çalışın. Vücudunuzu hareketli tutmaya çalışın.
- **Belirsizlikle yaşamak:** bazen bir sorunu çözmek için ne kadar uğraşsaksak uğraşalım durumu değışörmek ya da sorunu çözmek için elimizden bir şey gelmez. Değışöremeyeceğimiz durumları kabul etmeyi öğrenmek bazen en yararlı şey olabilir. Belirsizliğı kabullenmek için; kendinizi ne düşünürken/hissederken bulduğunuzun farkında olun, bu düşünce/hislerin geçici olduğunu bilin ve onlara cevap vermeyin, bu durumu düzeltmeyeceğinizi/değışöremeyeceğinizi fark edin ve peşini bırakın, bugüne odaklanın, zihninizin endişeler arasında gezindiğini fark edin ve bugüne odaklanın, gezici bir zihinle başa çıkın!
- Duygularınızı kabul edin. Günlük tutmak faydalı olabilir.
- **Topraklama teknikleri:** Örnek olarak; soluğunuza dikkat kesilerek tam 5 kez nefes alın ya da bir yerden başka bir yere yürürken ayaklarınızdaki hislere odaklanın.

Uyku:

Uyku inanılmaz derecede önemlidir. Düşük kaliteli ya da yetersiz uykunun normalde kolayca baş edebileceğiniz şeyleri zorlaşrdığı bilinmektedir. Ayrıca uyku yoksunluğunun ağrıyı artırdığına dair bazı kanıtlar da mevcuttur. İşte yeterince uyuyabilmeniz için bazı ipuçları:

- **Ruθn:** Dinlendirici bir uyku zamanı ruθni oluşturun.
- Eğer mümkünse EADağı yalnızca uyumak için kullanın. EADakta zamanı kitap okumak, televizyon izlemek ya da dinlenmek için kullanırsanız vücudunuz/zihniizn EADakla uykuyu ilişkilendiremez.
- Belirli bir saatte uyanın.
- Yapabiliyorsanız gün içerisinde uyuklamaktan kaçının. Eğer kaçınamıyorsanız süresini 20 dakikadan kısa tutun.
- EADağı girmeden önce kafein, alkol gibi uyarılardan kaçının.

Yine de uyuyamazsanız uyku hakkında endişelenmeyin ve bu süreyi dinlenmek için bir zaman olarak düşünün. Unutmayın, endişeniz artkça uykunuz kaçacaktır!

Faaliyetler ve ilişkiler:

Bazı akÖvitelerin ağrıyı azalırken bazılarının arzrdığını bilmekteyiz ve bu durum kişiden kişiye değişkenlik gösterebilir. Benzer şekilde bazı ilişkiler yardımcı olurken bazıları daha da kötü hissetmemize sebep olabilir.

Bu konuda dikkate alınması gerekenler:

- Ev işi gibi akÖviteleri daha mı fazla yapıyorsunuz? Normalde bir masa başı işte çalışmaya alışkınsanız, ancak kendinizi meşgul etmek için zamanınızı evi süpürerek veya mobilyaları taşıyarak harcıyorsanız bu durum kaslarınıza daha fazla gerilim yükler ve normalde gün boyu oturmadan oluşan sırt ağrınızı arzır.
- Televizyon izlemek veya müzik dinlemek için kanepede oturarak çok fazla zaman harcıyorsunuz? Normalde fiziksel akÖf bir bireyseniz bu durum ağrınızı ve ruh halinizi kötüleşÖrebilir.
- Geniş aile / arkadaşlarınız / iş arkadaşlarınızla daha mı az etkileşim kuruyorsunuz? İleÖşim için teknolojinin imkanlarını kullanabilirsiniz ya da belki de daha az ileÖşim kurarak kendinizi daha iyi hissetğinizi keşfetmişsinizdir.
- Yakın ailenizle 7/24 zaman harcamak stresli veya eğlenceli midir? Birçok kişi bu durumu aileleriyle oyun oynama veya film izleme kırsaz olarak değerlendiriyor.

* Faculty of Sexual and ReproducÖve Health (FSRH), Royal College of Obstetricians and Gynaecologists (RCOG), BriÖsh Menopause Society (BMS), Royal College of General PracÖÖners (RCGP)

EEL WEBINAR

The poster for EEL Webinars features a blue background with a circular portrait of Dr. Engin Oral, MD. The main title is 'EEL WEBINARS' in large white letters. Below the portrait, it reads 'ENGİN ORAL, MD' and 'WHAT IS THE CURRENT MANAGEMENT IN ADVANCED ENDOMETRIOSIS AND INFERTILITY?'. The date is '19 MAY 2020' and the time is '7.00 PM CET'. The register link is 'HTTPS://ZOOM.US/J/917071787'. To the right, a vertical list of dates and topics is provided under the heading 'PROGRAMME'. At the bottom, the EEL logo and 'European Endometriosis League' are visible.

EEL WEBINARS

ENGİN ORAL, MD

WHAT IS THE CURRENT MANAGEMENT IN ADVANCED ENDOMETRIOSIS AND INFERTILITY?

DATE
19 MAY 2020

TIME
7.00 PM CET

REGISTER LINK: HTTPS://ZOOM.US/J/917071787

EEL European Endometriosis League

PROGRAMME

17.3.2020 | Juan Garcia Velasco, MD, PhD
IS FERTILITY PRESERVATION REQUIRED IN PATIENTS WITH ENDOMETRIOSIS AND TO WHO IS IT?

14.4.2020 | Harald Krentel, MD
WHAT IS NEW IN THE DIAGNOSIS AND THERAPY IN ENDOMETRIOSIS IN 2020?

19.5.2020 | Engin Oral, MD
WHAT IS THE CURRENT MANAGEMENT IN ADVANCED ENDOMETRIOSIS AND INFERTILITY?

16.6.2020 | Sebastian Schäfer, MD
HOW IS ULTRASONOGRAPHY LINKED TO SURGERY IN ADVANCED ENDOMETRIOSIS?

14.7.2020 | Hans-Rudolf Tinneberg, MD, PhD
COMPLEMENTARY MEDICINE FOR TREATMENT OF ENDOMETRIOSIS

15.09.2020 | Attila Bokor, MD, PhD
NATURAL ORIFICE SPECIMEN EXTRACTION DURING DEEP ENDOMETRIOSIS SURGERY

13.10.2020 | Horace Roman, MD, PhD
TIPS AND TRICKS IN SURGICAL MANAGEMENT OF DEEP ENDOMETRIOSIS

17.11.2020 | Shaheen Khazali, MD
MANAGEMENT OF UNILATERAL ENDOMETRIOSIS

15.12.2020 | Ertan Sarıdoğan, MD, PhD
WHAT DO WE KNOW ABOUT ENDOMETRIOSIS IN ADOLESCENTS?

19.01.2021 | Joerg Keckstein, MD, PhD
THE ROLE OF CLASSIFICATION OF ENDOMETRIOSIS FROM 8. TO 14. STAGE: THE COMMON LANGUAGE FOR DIAGNOSTICS AND TREATMENT?

16.2.2021 | Gernot Hudelist, MD
COMPLICATIONS OF DE SURGERY

REGISTER LINK
HTTPS://ZOOM.US/J/917071787

TIME
7.00 PM CET

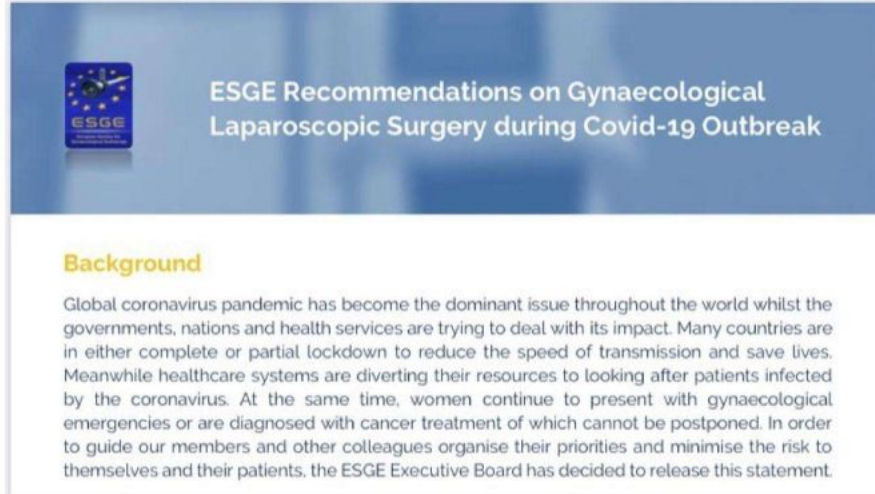
Avrupa Endometriosis Derneği (EEL) başkanı **Dr. Engin Oral** önderliğinde, EEL Webinar programı hazırlandı. İlki Mart ayında gerçekleştirildikten sonra ardından EEL Genel Sekreteri **Dr. Harald Krentel** tarafından “**Adenomyozis tanısı ve tedavisinde 2020 yılında ne yenilikler var**” başlıklı webinarı ve Mayıs ayında EEL Başkanı **Dr. Engin Oral** tarafından “**İleri evre endometriosis ve inferÖlite tedavisindeki mevcut tedavi modaliteleri nelerdir**” ve Haziran ayında **Dr. SebasÖan Scheafer** tarafından “**İleri endometriosis cerrahisine ultrasonografi nasıl bağlı?**” başlıklı webinar gerçekleştirildi. Her ay yapılması planlanan webinar programında uluslararası endometriosis konusunda deneyimli hekimler farklı konular hakkında bilgilerini paylaşacakr. Daha fazla bilgi için: <https://www.endometriosis-league.eu/home> adresini ziyaret edebilir yada sosyal medya üzerinden European Endometriosis League veya Euro Endo League hesaplarını takip edebilirsiniz.

ESHRE 2020

SARS-CoV2 pandemisi nedeniyle, **36. ESHRE Yıllık Toplantısı** internet üzerinden gerçekleştirilecektir. ESHRE'nin (European Society of Human Reproduction and Embryology) ilk defa internet üzerinden gerçekleştirileceği bu toplantının tarihi **5-8 Temmuz 2020**'dir.

ESGE

ESGE (European Society for Gynaecological Endoscopy) COVID-19 pandemisi sırasında yapılacak olan jinekolojik endoskopi cerrahisi hakkında önerilerini yayınladı.

D

‘ENDO UZMAN’ RÖPORTAJI

Kısa Özgeçmiş

Prof. Dr. Kutay BİBEROĞLU, HacıŞepe Üniversitesi Tıp Fakültesini bitirdi ve 1977 de yine HacıŞepe Üniversitesi Tıp Fakültesinden Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanlığını aldı.

1977-1981 yıllarında Amerika Birleşik Devletleri Michigan Eyaleti Wayne State Üniversitesi Tıp Fakültesi William Beaumont Hastanesinde üreme endokrinolojisi ve infertilite, Texas Üniversitesi Tıp Fakültesi, Houston, Texas'ta Üreme Biyolojisi eğitimleri aldı. 1987de Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi (GÜTF) Kadın Doğum AD'ında profesör kadrosu ile öğretim üyeliğine atandı. 1987-1991 yılları arasında Anabilim dalı Başkanlığı, 1989-1990 yılları arasında eğitimden sorumlu Dekan yardımcılığı görevlerinde bulundu.

Prof. Dr. Kutay Biberöglü

Röportaj : Doç. Dr. Yusuf Aytaç Tohma

1997-2001 Gazi Üniversitesi, Aile Planlaması, Infertilite, Üreme Sağlığı Merkezi Kurucu Müdürlüğü yap2. T.C. Sağlık Bakanlığı Aile Planlaması Ana-Çocuk Sağlığı Genel Müdürlüğü İlaç Komisyonu, Tüp Bebek Bilim Komisyonu, Kadın Hastalıkları ve Doğum Danışma Kurulu üyelik görevlerinde bulundu.

Ayrıca Türk Jinekoloji Derneği Ankara Şubesi Yönetim Kurulu Başkanlığı, Üreme Tıbbı Derneği, Özel Tüp Bebek Merkezleri Derneği ve Geriatri Derneği yönetim kurulu üyeliklerini yürütmüştür. “William Beaumont Hospital”- Royal Oak , Michigan, ABD En iyi Bilimsel Araştırmacı ödülü (1980), “Ephraim McDowell” Chicago, Illinois, ABD En iyi Bilimsel çalışma ödülü (1979) aldı.Kasım 2016'da Üreme Endokrinolojisi (TSRM) Derneği tarafından “Yaşam Boyu Başarı Ödülü”ne layık görüldü. Toplam 300'ün üzerinde makale ve kongre tebliğleri vardır. 50'nin üzerinde çalışması İngilizce olarak Uluslararası Tıp dergilerinde basılmıştır.

Merhabalar,

Kutay Biberöglü Hoca ile beraberiz. Kutay hoca pandemi sürecinde bizi kırmadı ve internet üzerinden röportaj yapmayı kabul etti.

Endometriozis ve Adenomyozis Derneği(EAD): Merhaba Hocam, bize kısaca kendinizi tanıtabilir misiniz?

Kutay Biberöglü: Merhaba.

Kurucularından birisi olduğum Endometriosis Adenomyosis Derneği Yönetim Kuruluna bana bu imkanı verdiği için teşekkür ederim. Çocukluğumdan itibaren Ankara'lıyım. TED Ankara Koleji, daha sonra HacıŞepe Tıp eğitimliyim. Kadın Doğum uzmanlık eğitimim yine HacıŞepe. Uzmanlığı takiben 2 yıl ABD'de Üreme Endokrinolojisi ve Infertilite üst ihtisasını takiben 2 yıl kadar da konsültan, öğretim görevliliği sürecim var. Tekrar HacıŞepeye dönerek önce yardımcı doçent, daha sonra doçent olarak çalışm. O günkü şartlarda aynı

üniversitede profesör olmak mümkün olmadığı için Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesine profesör olarak atandım. Dekan yardımcılığı, anabilim dalı başkanlığı, Tüp Bebek merkezi kurucu müdürlüğü, emekli olana kadar öğretim üyeliği görevlerinde bulundum. Aynı zamanda özel muayenehanemde hasta hizmet verdim ve halen de devam ediyorum.

EAD: Hocam konumuz normal şartlarda endometriozis ama bize Pandemi süreci ile ilgili gözlemlerinizi, tecrübeni ve yorumlarınızı aktarabilir misiniz?

KB: On yıllardır üreme endokrinolojisi ve infertilite alanında çalıştığım için endometriosis en çok haşırneşir olduğum hastalıklardan bir tanesidir. Gerek Amerika gerek Türkiye'deki hekimliğim süresince 80 ve 90'lı yıllarda gerek tanı gerek tedavide esas olan cerrahi yaklaşım idi. Benim bu alanda 2p literatürüne katkı, 1981 yılında Amerika'da yanında çalıştığım Prof. Dr. Jan Behrman ile birlikte yayımladığımız bir çalışmada Endometriosis'te Pelvik Ağrısı sınıfladığımız Biberöglü Behrman Skorlama sistemi oldu.

Kısaca B&B skoru olarak bilinen semptomlara ve muayene bulgularına göre yaptığımız evreleme sisteminin 20 yıl kadar endometriosisle ilgili araştırma yapan her ötre çalışmasında kullanması koşullandı. 40 yıldır hala pek çok araştırmada kullanılmaktadır. Laparoskopik yapılmadan endometriosis tanısı konulamaz ve tanı konulan her hastayı da cerrahi tedavi yapmadan bırakmazdık. O yıllarda açıklanamayan inferösite tanısı da ancak laparoskopik yapıldıktan sonra konulabilirdi. Tüp bebek tedavisi başladıktan sonra bile bir dönem vardı ki yine de laparoskopik yapılmadan tüp bebek endikasyonu konulamazdı. Hacıoepede ben bir günde 2 masada 16 laparoskopik yapıldığını hazırlıyorum. Sonraları 2p dünyası idrak etş ki inferösite nedeninin adını koymak değil, önemli olan tanı sonrası verilen tedavi ile gebelik hızını artırabilmekör. Bu anlayışla görel olarak cerrahi tanı ve tedavi ruötn yaklaşım olmaktan çıkıp seçici olarak sınırlı şartlarda uygulanır hale geldi.

Şimdi ve uzun süredir biliyoruz ki endometriosis üreme yaşlarında kesin tedavisi olmayan, tekrarlama riski yüksek bir hastalık ve hasta endometriosisle yaşamayı öğrenmek zorundadır. Pelvik ağrı için uzun soluklu bir medikal tedavi ile estrojeni baskılayarak yarar sağlayabiliyoruz. Daha pragmatik bir yaklaşım zbbba hakim oldu diyebiliriz.

Pandemi sürecinde hastalarımızı uzaktan ileöşim yöntemleriyle takip ve tedaviye devam etşk. Cerrahi yaklaşımları acil durumlar dışında erteledik. Tüp bebek tedavileri 2-3 aydır praök olarak durduruldu. Şimdilerde tekrar kontrollü şekilde yeniden sıklulara başlıyoruz.

EAD: Endometriosis konusunda çok tecrübelisiniz, bize kısaca endometriosisin dünyada ki tarihçesi hakkında

KB: Tarihi çok eski. Semptomları ilk defa 1690'da Vincent Knapp tarafından Almanya'da tanımlanmış, histopatolojik tanısı 1860 yılında Carl Rokitansky tarafından ilk defa raporlanmış, daha sonra 1882'de Cullen, ilk defa adenomyoma terimini kullanmış, 1896'da von Recklinhausen mezonefrik kalınlardan kaynaklandığını iddia etmiş, 1903'de Mayer inflamatuvar epitelyal invazyondan söz etmişör. Ve nihayet 1927 yılında Sampson hepimizin bildiğı ve halen geçerli olan dökülen menstrüel kandan peritoneal endometriosis gelişöğini göstermişör. Özetle semptomları 320 yıldır, histopatolojisi 160 yıldır bilinen bu hastalığın bugün bile hala gizemini koruduğunu iöraf

etmeliyiz. Hala neden bazı kadınlarda şikayetlere yol açarken diğerlerinde sessiz kaldığını, aynı şekilde inferösiteyi kimde ve hangi mekanizmayla yaptığını bilmiyoruz.

EAD: Endometriosisin ölkemizde ki hekim ve hasta farkındalığı hakkında ne düşünöyorsunuz, neler yapılabilir

KB: Yıllar süren çalışmalar sonucu artık hem hastalar hem de hekimler bu hastalığı tanıyor ve bununla paralel olarak endometriosisin

insidansı ve prevalansı giderek artıyor. Ultrason gerek ovaryen gerekse derin endometriosis tanısında artık yüksek hassasiyet ve özgünlükte bize tanı koyduruyor. Cerrahi yaklaşımlar over rezervini korumak adına daha az ve dikkatli yapılıyor. Hastalığın uzun soluklu bir takip ve tedavi gereködiği bilgisi yaygınlaşt. Bunlar olumlu gelişmeler.

EAD: Endometriosis yüzde yüz tedavisi olmayan bir hastalık, yani hastalar endometriosis ile yaşamayı öğir

KB: Bazı sorunlar hala yok değil. Teorik olarak tüm hekimler endometrioma cerrahisinin yumurta rezervini azaltığını, 3-5 sene içinde

yüzde 50'ye yakın rekürens riskinin olduğunu, dolayısıyla genç kadınların bazen 6-7 kez ameliEAD geçirmeleri gereköğini biliyor. Ancak praök uygulamalara bakıldığında hala ergenlik döneminden başlayarak kız çocuklarına, genç kızlara ve kadınlara şikayetleri olmasa bile çok sayıda ameliyet yapıldığını gözlemliyoruz. Endometriomaların milimetrik düzeyde çok yavaş büyüdüğü ve nadiren hastayı acil şartlara götürdüğü bilindiğı halde sadece gözlem altında tutmak yerine gereksiz girişimler hala fazlaca yapılıyor. Pelvik ağrısı olmayan genç kadınlara bile kistlerini küçöltmek gerekçesiyle gereksiz ilaç kullanırılıyor. Endometriomaların zbbbi tedavinin kesilmesiyle 1 ay içinde eski boyutlarına döndüğü bilindiğı halde çok sayıda gereksiz tedavi yapılıyor. On yıllardır ağrı için kullanılan doğum kontrol hapları önerme ezberi, estrojen vermeden sadece projesönlere tedavi mümkün ve daha etkinken hala devam ediyor.

UnuŞuğumuz konulardan bir tanesi endometriosis ile birlikte pek çok kadının defalarca sorunsuz gebe kaldığı ve doğurduğu gerçeğidir. Sanki mutlaka inferösite olacakmış gibi varsaymak hem gereksiz anksiyete hem de gereksiz tedavilere yol açmaktadır. Tüp bebek bu

hastalarda spontan gebelik şansı verilmeden çok sık uygulanmaktadır. Endometriosis yokmuş gibi inferösite için eksiksiz bir değerlendirmeden geçirilmesi, bulunan nedenlerin tedavisi, ancak neden bulunamazsa ya da bulunan nedenler düzelöldiğı halde gebelik elde edilemezse endometriosis'e yönelik yöneömlerinin uygulamaya geçirilmesi doğru olan yaklaşımdır.

EAD: Hocam son olarak hastalara vermek istediğiniz bir mesaj var mı?

KB: Endometriosis kanser değildir. Çok yaygın görülür. Kronik bir hastalıktır. Mutlaka ağrı ve inferösite yapması gerekmez ve beklenmez. Aynı anda pek çok başka mesane, barsak, adele, yumuşak doku hastalığı endometriosis'e eşlik edebilir ve asıl ağrı nedeni endometriosis değil onlardan birisi de olabilir. Psikolojik sorunlar keza ağrının teökleyicisi olabilir. Önemli olan hastalığın tedavisi değil şikayeötn tedavisidir. Yani ağrı varsa ağrıyı, inferösite varsa inferösiteyi yönetmek esasdır. Acele etmemek, sabırlı olmak, panik yapmadan soğukkanlılıkla doğru yöneömi bulmak hem hekim hem de hastalar açısından doğru olanıdır. Hastaların doğru bilgileneşmesi, tedavi kararlarında ikinci, gerekirse üçüncü profesyonel danışma olanaklarını aramaları çok çok önemlidir.

E SON ÜÇ AYDA ÜLKEMİZDEN ÇIKAN ENDOMETRİOZİS MAKALELERİ

1. Evaluation of the Ocular Surface by Impression Cytology in Patients With Endometriosis

Meydan Turan , Gulay Turan , Akin Usta Graefes Arch Clin Exp Ophthalmol. 2020 Apr;258(4):931-937

Abstract

Objective: The aim of this study was to investigate the effect of endometriosis on the ocular surface.

Methods: A total of 50 patients were included in the study and divided into two groups. Group 1 consisted of 25 patients with endometriosis. Group 2 had 25 control patients. All patients underwent complete ophthalmic examination, and the right eyes were included in the study. To evaluate the ocular surface, both groups were tested with the following: the Schirmer I test, tear breakup time (TBUT), the conjunctival impression cytology (CIC), and the Ocular Surface Disease Index (OSDI). The results were subsequently compared.

Results: The average Schirmer I test results were 8.40 ± 2.74 mm in group 1 and were significantly lower in patients with endometriosis ($P < 0.001$). The average TBUT test results were 9.04 ± 3.61 s in group 1 and were significantly lower in patients with endometriosis ($P < 0.001$). The average OSDI results were 24.04 ± 9.29 in group 1 and were significantly higher in patients with endometriosis ($P < 0.001$). The average CIC results were 1.76 ± 0.88 in group 1 and were significantly higher in patients with endometriosis ($P < 0.001$).

Conclusions: Ocular surface changes, including squamous metaplasia, may be observed in the conjunctiva of patients with endometriosis.

Keywords: Conjunctival impression cytology; Dry eye; Endometriosis; Schirmer I test; Tear breakup time.

2. Evaluation of Complement System Proteins C3a, C5a and C6 in Patients of Endometriosis.

Elif Karadağ , İsmet Hortu , Handan Ak , Ahmet Mete Ergenoğlu , Nedim Karadağ , Hikmet Hakan Aydın Clin Biochem. 2020 Apr 20;120(20):30153-3.

Abstract

Background: Endometriosis is a disease that shows auto-immune and chronic characteristics, suggesting a role for proteins mediating immune interactions in its pathophysiology. The aim was to evaluate C3a and C5a for their role in inflammatory responses and C6 as the down-stream interactor following our previous findings on C5 mRNA expression changes in endometriosis.

Methods: Sera from 71 endometriosis patients and 77 women without endometriosis were taken. While the samples were taken only once from the controls, the patient samples were taken before, in 1st and in 7th days after laparoscopy. Levels of complement proteins C3a, C5a and C6 were measured with ELISA assays. MPV (Mean Platelet Volume), CRP (C-Reactive Protein) and NLR (Neutrophil-to-Leukocyte Ratio) were also analyzed from the retrospective data.

Results: C6 levels of early-stage patients at postoperative 1st day were significantly higher than controls. Patients with high MPV measurements had significantly higher C3a ($p < 0.0001$) and C6 ($p < 0.05$) levels than controls at all times of measurement.

Conclusions: C6, an integral component of the membrane attack complex (MAC), could play a role at early disease-stage. The changes in levels of complement proteins and their relation to high MPV levels suggests a broader area of interplay for immune interactors in endometriosis. Although a bigger and longitudinal study design is needed to obtain more accurate results to evaluate these proteins as potential biomarkers, an important role of complement system within the pathophysiology of endometriosis is apparent.

Keywords: Complement C3a; Complement C6; Endometriosis; Mean Platelet Volume.

3. The Relationship Between C-reactive Protein (CRP), Carbohydrate Antigen (CA) 125 and Haematological Parameters to Endometriotic Nodule Localisation in Pelvis

Emsal Pinar Topdagi Yilmaz , Yunus Emre Topdagi , Ragıp Atakan Al , Yakup Kumtepe J Chin Med Assoc. 2020 Mar 24

Abstract

Background: Endometriosis is a pelvic inflammatory process, and hormonal, environmental and genetic factors play a role in its etiology; especially, deep pelvic endometriosis exhibits an extensive anatomical distribution. In the present study, we evaluated the contribution of routinely measured haematological parameters to the diagnosis as the number of endometriotic nodule localisation increases, when evaluated with C-reactive protein (CRP) and carbohydrate antigen (CA) 125.

Methods: The present study included patients with histopathologically confirmed diagnosis of endometriosis who underwent surgery at our hospital between January 2007 and December 2018. Their medical records were examined retrospectively.

Results: In total, 205 patients were included in the study; 129 patients (62.9%) with ovarian endometrioma and 76 patients (37.1%) with deep infiltrative endometriosis were assigned to Group 1 and Group 2, respectively, and the two groups were compared. Endometriotic nodules were observed in several localisations in 71 patients (34.6%) of the 205 patients with endometriosis. Pelvic nodules were grouped as per their four different localisations: uterosacral, recto-vaginal, bladder and ureteral. Because the anatomical localisation of endometriotic nodules increased in the pelvis, the variability in the levels of CA 125 and CRP as well as haematological parameters was examined. There were significant differences in haemoglobin ($p < 0.036$), CA 125 ($p < 0.000$) and CRP ($p < 0.007$) levels between patients with nodules in ≤ 2 localisations and those with nodules in ≥ 3 localisations.

Conclusion: Our study included a total of 205 patients. There was a significant difference in the CRP, CA 125 and haemoglobin levels

between Group 1 and Group 2, but it was concluded that coexistence of the endometriotic nodule had no effect on the other haematological parameters. For this purpose, prospective studies with a larger number of patients are needed.

4. The Regression of Endometriosis With Glycosylated Flavonoids Isolated From *Melilotus Officinalis* (L.) Pall. In an Endometriosis Rat Model

Mert İlhan , Zulfiqar Ali , İkhlas A Khan , Hakkı Taştan , Esra Küpeli Akkol Taiwan J Obstet Gynecol. 2020 Mar;59(2):211-219.

Abstract

Objective: *Melilotus officinalis* (L.) Pall. is commonly used for treating bronchitis, painful menstruation, hemorrhoids, kidney stones, ulcers of the eyes, earache, and hardening and swelling of uterus. The European Medicines Agency reported the use of *M. officinalis* orally against stomach ache, gastric ulcer, and disorders of the liver and uterus in folk medicine. The present study aimed to appraise the

Materials and methods: The endometriosis rat model was used to evaluate the potential activity of *M. officinalis* aerial parts based on its folkloric usage. The aerial parts of *M. officinalis* were extracted with n-hexane, ethyl acetate (EtOAc), and methanol (MeOH), respectively. The adhesion scores, endometrial foci areas, and cytokine levels were measured in all treated groups. After the biological activity studies, phytochemical studies were performed on the active extract and the fractions obtained from the active extract.

Results: The MeOH extract significantly decreased the endometrial foci areas and cytokine levels in rats with endometriosis. Fractionation was performed on the MeOH extract to achieve bioactive molecules. Following the fractionation, the fractions obtained from the MeOH extract were tested. Fraction C showed the highest activity in the rat endometriosis model. Phytochemical investigation of the active fraction (Fraction C) resulted in isolation and elucidation of some quercetin and kaempferol glucoside derivatives.

Conclusion: Fraction C obtained from the MeOH extract of *M. officinalis* showed the highest activity, yielding four glycosylated flavonoids.

Keywords: Endometriosis; Fabaceae; Glycosylated flavonoids; *Melilotus officinalis*; Rat.

5. Protective Effect of Cabergoline on Mitochondrial Oxidative Stress-Induced Apoptosis Is Mediated by Modulations of TRPM2 in Neutrophils of Patients With Endometriosis

Elif İlknur Ekici, Mehmet Güney, Mustafa Nazıroğlu J Bioenerg Biomembr. 2020 Mar 29

Abstract

Calcium ion (Ca^{2+}) signaling in endometriosis (ENDO) is associated with increased neutrophil activation and oxidative stress. A Ca^{2+} signaling modulator and antioxidant actions of cabergoline (CBG) in some cells were recently reported. TRPM2 calcium channel is activated by reactive oxygen species (ROS). Antioxidant action of CBG via inhibition of ROS may modulate the channel. We aimed to

investigate the effect of CBG on TRPM2 inhibition in serum and neutrophils of patients with ENDO. The serum and neutrophil samples were grouped into healthy samples (no treatment), ENDO and ENDO + CBG treated groups ($n = 10$ in each). In some experiments, the neutrophils were also incubated with TRPM2 (ACA) and PARP-1 (PJ34) blockers. The values of intracellular ROS, Ca^{2+} concentration, mitochondrial membrane depolarization, lipid peroxidation, apoptosis, and caspase - 3, caspase - 9, PARP-1 and TRPM2 expressions were high in the neutrophils of patients with ENDO, although antioxidant levels (reduced glutathione, glutathione peroxidase, vitamin A, and vitamin E) were low in the neutrophils and serum from these patients. However, markers for apoptosis, oxidative stress, and mitochondrial dysfunction were reduced with CBG, ACA and PJ34 treatments, although the antioxidant levels were increased in the serum and neutrophils following treatment with CBG. Taken together, our current results suggest that CBG are useful antagonists against apoptosis and mitochondrial oxidative stress via inhibition of TRPM2 in neutrophils of patients with ENDO.

Keywords: Apoptosis; Cabergoline; Endometriosis; Oxidative stress; TRPM2 channel.

İ. Improvement in Quality of Life and Pain Scores After Laparoscopic Management of Deep Endometriosis: Retrospective Cohort Study

Ercan Bastu, Hale Goksever Celik, Yucel Kocyigit, Dilara Yozgatli, Cenk Yasa, Selin Ozalın, Sema Tas, Meryem Soylu, Atahan Durbas, Husnu Gorgen & Faruk Buyru Archives of Gynecology and Obstetrics

Abstract

Purpose: This is a retrospective cohort study that evaluates the postoperative pain findings of a consecutive series of laparoscopic surgeries for deep endometriosis (DE).

Methods: This multi-center retrospective cohort study was carried out in university hospitals (Istanbul, Turkey). Sixty-five patients diagnosed through bimanual gynecologic examination, gynecologic ultrasound or magnetic resonance imaging-confirmed endometrioma and DE together; who underwent a laparoscopic surgery between 2013 and 2019 by a team of gynecologists, colorectal surgeons, and a urologist were retrospectively evaluated. The data were collected in a specific database and analyzed for postoperative pain outcomes through a comparison with preoperative symptoms scored using a visual analogue score (VAS), and the British Society of Gynecologic Endoscopy (BSGE) pelvic pain questionnaire.

Results: Sixty-five patients who met the criteria were included. The mean age of all patients was 35.0 ± 6.3 (range 22–50) years. The mean operative time was 121.3 ± 50.2 (range, 60–270) minutes. Preoperative and postoperative comparison of VAS scores for dysmenorrhea (8.57 vs. 2.91), dyspareunia (6.62 vs. 1.66), dyschezia (7.46 vs. 2.43), dysuria (5.67 vs. 1.34), chronic pelvic pain (4.11 vs. 1.22), and BSGE score (40.98 vs. 11.00) showed significantly reduced pain scores, respectively ($p < 0.01$).

Conclusion: Laparoscopic management of DE is a valid treatment option in terms of reduced postoperative pain and increased quality of life according to pain score outcomes. To have more robust conclusions, a prospective cohort study with a larger sample size which evaluates patients who had segmental bowel resection and those who did not have segmental bowel resection is necessary.

F

SOSYAL MEDYA

SOSYAL MEDYADA BİZİ TAKİP EDEBİLİRSİNİZ

ENDOMETRİOZİS İLE İLGİLİ MAKALE ÖZETLERİ

Dernek sitemizde her ay **Prof. Dr. Fatma Ferda Verit** hocamız tarafından endometriozis ile ilgili makaleler düzenli olarak taranıp özetlenmekte ve web sitemizde ana sayfada yer almaktadır. Endometriozis ile ilgili en güncel makalelere kolaylıkla ilişikteki linkten de ulaşabilirsiniz. Makale Full text'leri **Doç. Dr. Hale Göksever Çelik** tarafından yüklenmektedir.

<http://www.endometriozisdernegi.org/kutuphane/makale-ozetleri>

WEBSİTELERİMİZ

Endometriozis&Adenomyozis Derneği
Web Sitesi
(www.endometriozis.org)

ENDO

OKULDA

*Sağlıklı genç bireyler ile
daha sağlıklı ve bilinçli bir
toplum olmak için hep birlikte
el ele...*

Okul Adı:.....

Okul Adresi:.....

Yetkili İsim:.....

Görevi:.....

Telefonu:.....

Talep Edilen Tarih ve Saatler:.....

Tahmini Katılımcı Sayısı:.....

*Yukarıdaki formu farkındayım@endometriozis.org adresine gönderiniz, detaylı bilgi için 0532 515 69 99 nolu telefondan bize ulaşabilirsiniz.

BİLGİ: Okulda veli, öğretmen yada eğitim görevlisi olabilirsiniz, okulunuzla bu projemizi paylaşıp yukarıdaki formu bize göndermelerini sağlamanız yeterli.

YENİ DERNEK ADRESİMİZ

**Esentepe Mah. Yıldız Posta Cad. Emekli Subayevleri
28. Blok no. 7/7 Şişli İstanbul**

**www.endometriozis.org
info@endometriozisdernegi.org**